

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România 2011-2012

Climax

155

Director fondator: Ion Iancu Vale

Director editor:

Anul 17

prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoa

ianuarie 2023

Director imagine: Anton Gagi

literare

Revistă literară și de cultură românească

Fondată: mai 2007

“Floarea Albastră” pictură de Corina Chirila

CUPRINS

Mihai Eminescu/ Numai poetul...pag. 3
Gheorghe Valerică Cimpoa / În căutarea adevărului (72)... pag 4
Anton Gagiu / Filozofia mea (XVII) ...6
Marian Nencescu / Brâncuși, artistul cu trei patrii...7
Cristian Petru Bălan / Minunea din Patmos...9
Elena Oprea / Versuri...12
Nicholas Dima / La început a fost cuvântul...13
Virginia Mateiaș / În dialog cu Flavia Cosma...15
Livia Ciupercă / Poetica Sedecim...15
Florian Copcea / Arheologia jurnalului intim...17
Colaj liric / ITHACA...20
George Roca / Cum am vrut să-l prind pe Moș Gerilă...21
Gruia Cojocar / Fericire de Anul Nou...22
Lucia- Elena Locusteanu / „ Melancolie” de Lucian Blaga...23
Ecaterina Chifu / Dor de mare...24
Carmen Oltean / Versuri...25
George Petrovai / Sensurile profunde și ascunse ale marchizului de Sade...26
Sebastin Drăgan / Poeme...28
Paul Leibovici / Calendarul...29
Geoege Ioan Canache / Poezii din vremea tinereții...30
Lucian Zeev Herșcovici / Mihai Eminescu în limbile ebraică și idiș...31
Costa Vianu / „ Ratat de metafizică”...33
Magdalena Albu/ Portret de arhivist-Ion Heliade Rădulescu...33
Cezarina Adamescu/ Sinteze literare-Omagiu Elena Buică...37
Ion Iancu Vale/ Poeme...39

INFO CLIMATE

Coperta 1
Floare albastră -
Corina Chirila

CONTURI PENTRU DEPUNERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIȘTE

RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI - RO 04 BTRL EURCRT00U0239301 - PENTRU
DEPUNERI ÎN EURO (SWIFT: BTLR022) - USD: RO44BTRLUSD CRT00U0239301

Redacții asociate - România:

Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, dev,
Focșani, Iași, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara,
Mangalia, Olănești, Dragnea, Ploiești.

Alte țări: Anglia, Australia, Belgia, Canada,
Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar,
Israel, Italia, Macedonia, Portugalia, Republica
Moldova, Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Redactor șef: Ion Iancu Vale

Redactor șef-adjunct: prof.dr. Gheorghe Valerică Cimpoa

Colegiul redacțional: Anton Gagiu, Florea Turiac, George
Piteș, Vasile Didoacă Dojana, Ion Teodor Palade, Sebastian
Drăgan, Carmen Georgeta Popescu, Elena Oprea

Fondatori:

Ion Iancu Vale
Mircea Cotârță
Sebastin Drăgan

Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Florian Copcea, Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, George Filip, Dan Gîju, Dimitrie Grama, Dragoș Niculescu, Djamel Mahmud, Menuț Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vărlan Neamțu, George Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducanu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Gabriela Căluțiu Sonnenberg, Al. Florin Țene, Baki Ymeri, Virginia Mateiaș, Gheorghe Neagu, Mihai Merticaru, Ioana Stuparu.

Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semntarilor

Revistă editată de Societatea Culturală și Prietenie „LA NOI ACASĂ” Târgoviște ISSN 1843-035X

Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni

Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu; Administrare site: Dorin Let

Mihai Eminescu

Fiind băiet păduri cutreeram

Fiind băiet păduri cutreieram
Și mă culcam ades lângă isvor;
Iar brațul drept sub cap eu mi-l puneam
S-aud cum apa sună-ncetișor:
Un freamăt lin trecea din ram în ram
Și un miros venea adormitor.
Astfel ades eu nopti întregi am mas,
Blând îngânat de-al valurilor glas.

Răsare luna, -mi bate drept în față:
Un rai din basme văd printre pleoape,
Pe câmpi un val de arginție ceață,
Sclipiri pe cer, văpaie preste ape,
Un buciom cântă tainic cu dulceață,
Sunând din ce în ce tot mai aproape...
Pe frunza-uscate sau prin naltul ierbii,
Părea c-aud venind în cete cerbii.

Alături teiul vechi mi se deschide:
Din el ieși o tânără crăiasă,
Pluteau în lacrimi ochii-mi plini de vise,
Cu fruntea ei într-o maramă deasă,
Cu ochii mari, cu gura-abia închisă;
Ca-n somn încet-încet pe frunze pasă,
Călcând pe vârful micului picior,
Veni alături, mă privi cu dor.

Și ah, era atâta de frumoasă,
Cum numa-n vis o dată-n viața ta
Un înger blând cu fața radioasă,
Venind din cer se poate arăta;
Iar păru-i blond și moale ca mătasa
Grumazul alb și umerii-i vădea.
Prin hainele de tort subțire, fin,
Se vede trupul ei cel alb deplin.

Numai poetul

Lumea toată-i trecătoare,
Oamenii se trec și mor
Ca și miile de unde,
Ca un suflet le pătrunde,
Treierând neconținut
Sânul mării infinit.
Numai poetul,
Ca păsări ce zboară
Deasupra valurilor;
Trece peste nemărginirea timpurii:
În ramurile gândului,
În sfintele lunci,
Unde păsări ca el
Se-ntrec în cântări.

Povestea codrului

Împărat slăvit e codrul,
Neamuri mii îi cresc sub poale,
Toate înflorind din mila
Codrului, Măriei sale.
Lună, Soare și Luceferi
El le poartă-n a lui herb,
Împrejuru-i are dame
Și curteni din neamul Cerb.

Crainici, iepurii cei repezi
Purtători îi sunt de vești,
Filomele-i țin orchestrul
Și izvoare spun povești.

Peste flori, ce cresc în umbră,
Lângă ape pe potoci,
Vezi bejării de albine,
Armii grele de furnici...

Hai și noi la craiul, dragă,
Și să fim din nou copii,
Ca norocul și iubirea
Să ne pară jucării.

Mi-a părea cum că natura
Toată mințea ei și-a pus,
Decât orișice păpușă
Să te facă mai presus;

Amândoi vom merge-n lume
Rătăciți și singurei,
Ne-om culca lângă izvorul
Ce răsare sub un tei;

Adormi-vom, troieni-va
Teiul floarea-i peste noi,
Și prin somn auzi-vom buciom
De la stânele de oi.

Mai aproape, mai aproape
Noi ne-om strânge piept la piept...
O, auzi cum cheam-acuma
Craiul sfatu-i înțelept!

Peste albele izvoare
Luna bate printre ramuri,
Împrejuru-ne s-adună
Ale Curții mândre neamuri:

Caii mării, albi ca spuma,
Bouri nalți cu steme-n frunte,
Cerbi cu coarne rămuroase
Ciute sprintene de munte -

Și pe teiul nostru-ntreabă:
Cine suntem, stau la sfaturi,
Iară gazda noastră zice,
Dându-și ramurile-n laturi:

- O, priviți-i cum visează
Visul codrului de fagi!
Amândoi ca-ntr-o poveste
Ei își sunt așa de dragi!

Ai noștrii tineri

Ai noștri tineri la Paris învață
La gât cravatei cum se leagă nodul
Ș-apoi ni vin de fericesc norodul
Cu chipul lor isteț de oaie creață.

La ei își casca ochii săi nerodul,
Că-i vede-n birje răsucind mustața,
Ducând în dinț țigara lungăreață...
Ei toată ziua bat de-a lungul Podul.

Vorbesc pe nas, ca saltimbanci se
strâmbă:
Stâlpi de bordel, de crâșme, cafenele
Și viața lor nu și-o muncesc - și-o
plimbă.

Ș-aceste mărfuri fade, ușurele,
Ce au uitat pân' și a noastră limbă,
Pretind a fi pe cerul țării: stele.

În căutarea adevărului (72).

Legăturile dintre univers, creierul și mintea omului.

„Mintea este stăpânul trupului, respirației și simțurilor, pentru că este încărcată cu puterea centrului conștiinței, sufletul individual” - Mihai Eminescu

Swami Rama

Fără să intrăm în detalii de ordin strict științific, trebuie să vorbim și despre efectele pe care le au gândurile și emoțiile noastre, atât asupra propriului organism, cât și asupra mediului ambiant și cosmic. Orice gând este mai întâi o emisie de câmp energetic și informațional. Prin efectul său fizic de propagare în spațiu va avea un efect pozitiv sau nociv asupra celor cu care suntem în consonanță bună sau rea. Vom avea același efect disfuncțional la nivel cosmic, oricât ar părea de ireală afirmația. Iată argumentele care o susțin. Erwin Schrodinger și Werner Heisenberg, unii dintre marii mentori ai fizicii cuantice, afirma că cele mai neînsemnate gânduri ajung instantaneu până la cele mai îndepărtate colțuri din univers. Pe de altă parte, știm acum că trăim într-o lume interconectată, că orice acțiune exercitată într-un punct se reflectă asupra întregului. **Fiecare dintre noi este, prin ceea ce gândește și acționează, și cauză, și efect în contextul lumii în care trăim.** Un al doilea efect al gândurilor și emoțiilor noastre este cel de ordin biochimic. Se înțelege că toate celulele noastre vor primi ecoul acestei biochimii, inclusiv ADN-ul din celule, benefic sau nociv pentru sănătatea noastră. Se spune că am avea circa 60.000 de gânduri pe zi. Cu fiecare gând și în fiecare clipă, vom pleda, așadar, pentru sănătate sau boală, pentru viață sau moarte. Ajunși în acest punct al discuției noastre, rămâne de răspuns la o întrebare esențială: cine face această distincție între bine și rău, cine împarte gândurile noastre după criterii etice? În niciun caz creierul, prin sine, pentru că el este doar instrumentul care primește informația. Ori, singura entitate capabilă de un discernământ etic este Conștiința noastră, ea însăși fiind un ram al Marii Conștiințe Cosmice.

Deducem de aici că, în funcționalitatea sa, creierul respectă un cod etic, similar tuturor celorlalte coduri cu surse diferite, pe care l-am descris. Fiind cu toții un rezultat al evoluției cosmice, înseamnă că „**Universul își exprimă prin noi dimensiunea sa spirituală, că are la bază, ca lege fundamentală, una morală a Binelui, a negentropiei**”, susține profesorul și medicul Constantin Dulcan. Un studiu sugerează că creierul uman ar putea avea mult mai multe în comun cu Universul decât ți-ai putea imagina tu. Mai exact, creierul uman ar produce conștiința ca pe un efect secundar al entropiei crescânde, proces care a avut loc și are loc în tot Universul de la Big Bang. O echipă formată din cercetători francezi și canadieni, au realizat un studiu, în cadrul căruia au analizat legătura dintre Univers și creierul uman, bazându-se pe conceptul de entropie. **„În esență, entropia este o proprietate termodinamică, care se referă la gradul de tulburare într-un sistem. A doua lege a termodinamicii spune că entropia poate rămâne constantă sau poate crește într-un sistem închis. Cel mai la îndemână exemplu este topirea unui cub de gheață: cubul este într-o stare de entropie scăzută”,** au explicat cercetătorii. Cercetătorii cred că Universul însuși se află într-o stare de entropie în creștere. **„Când a apărut Big Bang, Universul se afla într-o stare de entropie scăzută și, pe măsură ce continuă să se extindă treptat, crește într-un sistem de entropie mai alert. Pe baza acestui studiu, creierul nostru poate fi supus unor similitudini, iar conștiința se întâmplă să fie un efect secundar al procesului”,** mai spun cercetătorii. În cadrul studiului, cercetătorii au analizat cantitatea de „ordine” din creier în momentul în care suntem conștienți și când nu. Astfel, au descoperit că creierul participanților aveau o entropie mai mare atunci când erau pe deplin conștienți. **„Așadar conștiința ar putea fi un efect secundar al unui sistem de lucru care să maximizeze schimbul de**

informații. Cu alte cuvinte, conștiința umană apare din cauza entropiei crescânde", spun autorii studiului. De mii de ani, omul a încercat să-și explice lumea și viața. Diferite teorii cosmogonice, ipoteze materialiste sau creaționiste s-au confruntat într-o bătălie a argumentelor. Sunt Universul și Viața rodul unui act de voință creatoare, inteligentă sau sunt expresia unui accident, a unei întâmplări? Pentru a desluși atât cât se poate misterul, pentru a pătrunde secretele din spatele a ceea ce vedem este nevoie de mult studiu. Concluzia esențială care se desprinde din comentarea tuturor temelor abordate este aceea ca suntem cu totii rezultatul unei rațiuni care traversează întreaga existență de la astre până la ultimul grăunte de nisip. Avem cu toții o singură rațiune: aceea de a fi în acord cu intenția primă a creației - indiferent de modul în care ne interpretăm originea. Dispunem acum de argumente științifice prin care înțelegem că nu suntem singuri într-un univers indiferent și rece la patimile și suferințele noastre, că nu ne-am născut întâmplător, ci cu un rost bine precizat. Fiecare dintre noi își ocupă locul său în Univers, în virtutea unei gândiri înscrise dincolo de noi. Acest rost ne conferă motivația de a fi și calea de eliberare, de salvare. Avem nevoie de o nouă conștiință, o nouă gândire, o nouă paradigmă, o nouă spiritualitate. În fiecare clipă, cu fiecare gând pe care îl avem, cu fiecare acțiune, pledăm pentru viață sau pentru moarte. Alegerea ne aparține. Respectul pentru valorile etice, pe care se sprijină însuși Universul, nu mai reprezintă o simplă convenție socială, ci o condiție vitală a propriei existențe, înscrisă în structura noastră biologică, în ADN-ul nostru. Niciodată până la aceste studii de Neurofiziologie de la cumpăna dintre secolul trecut și cel în care ne aflăm nu am avut o motivare științifică a Binelui și Răului provocate nouă înșine, semenilor nostri și mediului cosmic și ambiant printr-un simplu gând. **Am fost așezați în acest punct din Galaxie, alături de luceferi**, cum spunea genialul nostru poet Mihai Eminescu, oferindu-se toate instrumentele de care avem nevoie pentru a prospera și a înflori, nu pentru a ne ucide. Trebuie doar să vrem. Trebuie doar să cedăm din orgoliul nostru, atât de puțin, pentru a câștiga atât de mult. **„Fizica actuală ne spune că suntem atât de indisolubil conectați unii cu alții prin fire și forțe invizibile, încât nu putem decât ori să evoluăm împreună, ori să dispărem**

împreună. Vreau să cred în înțelepciunea de pe urmă, alegând viața". (Dumitru Constantin-Dulcan).

Anticii, observând corespondența izbitoare dintre ființa umană și cosmos i-au zis omului: **„microcosmos”**. Părinții Bisericii, preluând sintagma au nuanțat-o și l-au numit: **„microtheos”**, din pricina responsabilității uriașe pe care o are omul față de sine și față de lume. Ambele denumiri pun în valoare grija înaltă pe care Creatorul a așezat-o pe umerii omului, și anume: de modul în care folosește creația depinde împlinirea sau eșecul ei. Când Sfântul Apostol Pavel avertiza că natura întreagă nu suferă din pricina ei, ci din cauza omului care a supus-o stricăciunii (Rm. 8, 20-22), mulți au trecut această sentință la rubrica speculației teologice. Însă, Sfântul Pavel, inspirat, sublinia că nimeni altcineva nu-i vinovat pentru degradarea naturii întrucât unica rațiune de a fi a Universului, dar și scopul existenței lui este omul. Altfel spus, teologia a arătat continuu că scopul creației este acela de a se umaniza, de a deveni un om mai mare: **„macroanthrop”**, iar scopul omului este acela de a se îndumnezei, de a fi pentru creație un mic dumnezeu: **„microtheos”**. De aceea spunem că **toate rațiunile Universului sunt centrate pe om**, iar rațiunea conștientă și mișcătoare a persoanei umane „dă tonul” pentru orice mișcare din Univers. Pe scurt, **omul este atât de intim legat de Univers încât nimic în el nu se mișcă fără conștiința lui și, de asemenea, nimic din el nu se degradează fără ca omul să fie cauza directă**. Parabolic, cosmosul întreg este ca un corp extins al omului, iar omul este inima lui tainică. În acest sens, Biserica laudă pe Mântuitorul Hristos întrupat, ca Cel ce a făcut mântuirea „în mijlocul Pământului”. Nu geografic se exprimă stihira liturgică, ci antropologic. Mai exact, Hristos prin întrupare asumă în Ipostasul Său dumnezeiesc întreaga umanitate și astfel, **într-o singură Persoană se restaurează ontologic toată firea umană precum și firea văzută/nevăzută a întregii creații - omul fiind sinteza în mic a tot ceea ce Dumnezeu a creat** (vezi: Evr. 2, 16). Astfel, o singură persoană umană este într-un anume fel mijlocul Universului. Este un centru de influențe nesfârșite în așa fel încât orice mișcare a lui antrenează atenția macrocosmosului, care-l urmează negreșit.

Va urma

FILOZOFIA MEA (XVII)

Anton GAGIU

Am cumpănit mult dacă e momentul să mă opresc prin cugetarea minții și a sufletului asupra celui mai complex sentiment uman, IUBIREA. Și nu neapărat la iubirea în sens biblic, ci la cea cotidiană, sau la cea umană care-ți dă speranța... să trăiești. Și conștiința mea a decis că... da, acum este momentul.

Într-o lume atât de tehnicizată, de... electronică în care poți să-ți transmiți simțămintele la un clic distanță cu viteza gândului, iubirea este singurul sentiment care încearcă să rămână uman, cu picioarele pe pământ, adică să fie la fel de cald ca acum o sută de ani sau mai mult, chiar dacă ajunge la destinatar așa cum spuneam, cu viteza gândului și nu cu poștalionul timp de săptămâni sau luni. În fond ce este iubirea? Unii ar spune că e sentimentul care ne ridică în vârful ierarhiei regnului animal, sau că ne deosebește și mai mult de el, ne scoate în evidență, eu aș zice că nu. Chiar dacă nu pot vocal să-și exprime sentimentele, multe animale o fac prin comportament, dar o fac, deci și între ele există iubire, sau sentimentul de atașament. Cu omul însă este cu totul altceva. Iubirea îl transformă interior, dar și exterior, îi schimbă comportamentul. Iubirea este ca o licoare pe care fiecare dintre noi o bem la naștere. Pentru unii rămâne acolo mult timp sau toată viața și nu produce niciun efect, pentru alții însă, poate pentru cei mai mulți, ridică speranța de viață, dă un sens trăirii. Iubirea este medicamentul care vindecă sufletul și poate și mintea. Nu ați auzit că tristețea, supărarea ucide? Adică depozitează omul de dorința de supraviețuire. Iubirea este cealaltă față a acestei laturi, îl împinge pe om la luptă, la zbuțiu pentru a găsi corespondență în trăire. Acest impuls e valabil numai pentru cei care au băut licoarea iubirii la naștere. Cu siguranță însă este o acțiune petrecută aievea și care se regăsește în zicala: „ce ți-e scris în frunte ți-e pus”. Adică ești programat genetic să porți iubirea în mintea și sufletul tău. Specialiștii spun că în organismul uman purtăm germenii mai multor boli, dar aceștia se activează când și când, mai mult la unii, mai puțin la alții. Prin similitudine am putea spune că și germenul iubirii la unii se activează chiar de mai multe ori pe timpul vieții, la alții însă niciodată, pentru că nu găsește terenul fertil pentru a se cultiva. Cu siguranță însă cultivarea acestui germene, iar apoi dezvoltarea sa depinde de mulți factori, unii independenți de voința noastră ca muritori și care să

răstoarne starea de fapt, să creeze haos în viața multora sau să-i determine pe aceștia să se îndepărteze de iubire pentru că aceasta este imposibil de atins. De ce spun acest lucru? Pentru că este un drum care are un punct de plecare și unul de sosire. Dacă lipsește punctul de sosire, atunci este o iubire... neîmplinită, sau neînfăptuită, fără finalitate, rămâne un sentiment uscat, golit de conținut. În această situație ce este de făcut? S-o iei de la capăt, să refaci drumul, să respecti cu rigurozitate condițiile cerute de acesta pentru a-i atinge finalul, dacă și așa dai greș, înseamnă că iubire pentru acest călător este doar un deziderat, un vis și așa va rămâne până la sfârșitul zilelor. Dumnezeu a creat omul unic, fără dubluri (gemenii nu sunt dubluri, ci combinații diferite ale aceluiași organism), de aceea și iubirea sa este unică. E unică pentru cel care știe ce înseamnă acest sentiment. Adică acea trăire în care simți că emoția te sugrumă atunci când ești în preajma persoanei care face ca sufletul tău să vibreze, iar mintea e paralizată de curentul electric transmis de reciprocitatea sentimentului. Ce poate exista mai înălțător decât această trăire? Cu siguranță ați trăit uneori la vederea unui peisaj deosebit senzația că vi s-a oprit respirația, că acea imagine vă inundă întreaga ființă și că, automat în mintea ta înfloreste ideea că „așa trebuie să arate raiul, numai așa, și nu altfel”. Iată că aceasta este senzația pe care v-o lasă iubirea, una care dă sens vieții, îți dă putere, te încarcă cu energia planetară a existenței, adică îți zici că: „nu trăiesc degeaba!” Ce am fi fără iubire, adică în afara existenței acesteia? Parafrazând titlul unui film din perioada de tristă amintire, aș spune că, am fi: „drumeț în calea lupilor”, adică un rătăcit în universul existențial, fără busolă și fără reper, doar un organism viu care călătorește solitar pe drumul dintre naștere și moarte. Nimic nu poate înlocui iubirea. Deși imaterială se pare că trăiește fizic în fiecare dintre noi sub forma... stării de bine, adică îți aduce soarele în suflet și luna în vise. Rog să faceți un exercițiu de imaginație și să încercați să răspundeți la întrebarea: oare ar fi putut exista omul fără iubire? Răspunsul pe care eu mi-l dau este că... NU. Nu ar fi putut trăi, pentru că ar fi însemnat ca această creație a lui Dumnezeu să trăiască fără suflet, ceea ce ar fi fost imposibil. Poate de aceea Dumnezeu a lăsat Păcatul Originar să zburde liber în istoria umanității și să inspire credințe, curente filozofice, trăiri, mii de opere literare, dar mai ales speranța că iubirea te poate salva de păcat. Deseori ați auzit pe unii spunând că dacă n-ai iubit ai trăit degeaba. Să fie oare adevărat? Chiar așa este. O viață fără iubire este asemenea unui deșert, o întindere aridă de uscăciune unde nu întâlnești nici măcar speranța atârnată la fereastra cerului nesfârșit.

Brâncuși, artistul cu trei patrii

Marian NENCESCU

Despre Elena Văcărescu (1864-1947), cea mai cunoscută scriitoare română de limba franceză și prima ambasadoare culturală (onorifică) a României la Liga Națiunilor, un contemporan, gazetarul și dramaturgul Petre Locusteanu, spunea, într-un articol din revista *Flacăra* (1912) că este *poeta cu două patrii*, în sensul că „este mai prețuită în Franța decât în țara natală”, în vreme ce un critic important, precum G. Călinescu spunea că reprezintă „cel mult un scriitor de limba franceză” (*Istoria Literaturii Române de la origini până în prezent*, reeditare, București, Ed. Fundației Europene Drăgan, 1980, p. 883). Situația este emblematică nu doar pentru receptarea unei mari scriitoare, în cazul nostru, care a ales forțat calea exilului (într-o situație similară aflându-se numeroși alți scriitori români, de la Anna de Noilles și Panait Istrati, la Emil Cioran și Eugen Ionescu, pentru a ne referi doar la cazurile cele mai cunoscute – n.n.), cât pentru stabilirea de principiu a *apartenenței naționale* a unui artist în general, o discuție ce implică multe elemente ce exced zona strict profesională, respectiv cadrul de manifestare al artei, intrând chiar în ceea ce s-ar numi *antropologia filosofică*, un domeniu sensibil al culturii mondializate de azi.

Fundamental, pentru un scriitor limba este cea care determină naționalitatea. Așa se și explică reacția excesiv dezaprobativă a lui Eminescu la aflarea veștii că „urmașa Văcăreștilor” a debutat la Paris, cu un volum în limba franceză (*Chants d'Aurore*, 1886): „Să nu știe oare, românește? Spune-le părinților ei că voi învăța-o eu românește dacă va continua să ne nesocotească” (Ion Stăvăruș, Elena Văcărescu, București, Ed. Univers, 1974, p. 110). Cu precizarea că, în ciuda acestui aspect biografic, Elena Văcărescu a trăit acut sentimentul apartenenței naționale, fapt dovedit prin Testamentul său, olograf, redactat înaintea morții („Deși am fost adusă din cauza unor împrejurări nenorocite de viață să trăiesc departe de România mea, inima nu a încetat un moment a bate pentru dânsa. Toată activitatea mea de o jumătate de

veac a fost consacrată intereselor neamului nostru”. – op.cit., p. 110), vom constata că situația nu e singulară.

Având în față „modelul Eminescu” și „modelul Elena Văcărescu”, pentru a ne referi doar la situația strictă a literaturii, revenim la disputa, cu totul acută, de la începutul veacului trecut, între *psychologism* și *transcendentalism*. Concret, în împrejurări cu totul singulare, Eminescu și-a legat destinul de *solul natal*, ca să ne exprimăm metaforic, deși, *transcendent*, era conștient că românul „îndărăt tot dă ca racul” și că „La ușa creștinului / Codrul geme și se pleacă / Și izvoarele îi seacă / Săraca țară, săracă! (*Doina*, 1 iulie 1883, *Convorbiri Literare*). Fără acest sacrificiu, simbolic, al marelui nostru poet, ce „a ales” să-și scrie opera în țară, poate că România modernă n-ar fi existat. Modelul „Elena Văcărescu” și, generalizat, modelele Brâncuși, Cioran, Eliade ș.a., au o altă deschidere. Perspectivele sunt total schimbate ceea ce nu exclude că toți cei menționați, și alții ca ei, nu și-au iubit „puternic și constant” rădăcinile.

Filosofic vorbind, asistăm la o schimbare de mentalitate în sânul noii generații de creatori, în sensul că modelul biologic-psihologist al „rădăcinilor” (de esență newtoniană, imuabil și constant), este înlocuit cu un nou model, *vocațional*, al răspunderilor și al *întemeierilor*, sau, cum spunea C. Rădulescu-Motru: „Omul de vocație este cel care își înțelege *chemarea* (s.n.), având un puternic sentiment de răspundere personală” (*Personalismul energetic*, ed. 1927, Tipografia Ciornei, p. 85 și urm.). Generalizând, „omul își servește propria personalitate”, iar determinismul „nu este un obstacol, ci un sprijin”. Mai mult, Motru a reunit aceste patru elemente: energie, muncă, personalitate și vocație într-o singură concepție, numită de el *personalism energetic*, stabilind că: „În om este atâta realitate, câtă este în el energie de muncă” (op.cit., p. 220).

Teza aceasta, în acord deplin cu gândirea filosofică a veacului, a schimbat deplin conduita și mentalitatea socială, inclusiv pe cea a creatorilor. De la ideea că omul trebuie să trăiască pentru *suflet*, s-a ajuns la aceea, superioară, anume că, pentru a fi productiv, sufletul are nevoie de *sămânță*. Iar sămânța, pentru suflet, presupune a fi *productiv*, „adaptat la nou”. În acest context, ideea că Eminescu, de pildă, ar fi un *naționalist* (dacă se poate și xenofob), în vreme ce artiștii (scriitori, muzicieni, pictori etc.) care au ales exilul sunt neapărat și *internaționaliști*, nu se susține întru-totul, câtă vreme nu avem în vedere și vocația. De la omul/artistul cu personalitate, la cel de vocație, nu e decât un pas, dar, care, în context filosofic,

reprezintă „momentul genezei și proiectării idealului major al culturii naționale”. Fără vocație, cultura ar suferi un hiatus, sau, ca să-l cităm iar pe Motru, „*Vocația* ar trebui inventată spre a se completa unitatea ei”.

Cu precizarea că însuși Rădulescu-Motru va recunoaște, mai târziu, că aprecierile sale din *Personalismul energetic* au fost depășite de realitate, și că „Brâncuși a avut mai mult noroc decât mine” în sensul că prin opera lui, prin vocație, în principal, a depășit „spiritul originar al unității dintre spirit și materie”, ajungând, în arta sa, la formele cosmice, „reusind să străpungă învelișul subiectiv al conștiinței actuale omenești” (Prefață la *A 2-a carte despre C. Brâncuși*, de V.G. Paleolog, Craiova, Ed. Ramuri, 1944), vom semnala un aspect, am spune *inedit* în cadrul așa zisei antropologii culturale, anume existența unui creator cu *trei patrii spirituale* simultane, respectiv sculptorul român (sau cu *origini românești*, cum ne avertizează ghizii de la Muzeul Guggenheim, din New York, Constantin Brâncuși (1876, Hobița, Gorj - 1957, Paris), revendicat deopotrivă de 3 culturi distincte, cea românească originară, cea indiană, vocațională și cea americană/occidentală, care i-a deschis drumul spre universalitate. Faptul că, dincolo de „alfabetul” noii arte abstracte, Brâncuși a pătruns (intuitiv) și tainele în filosofiei, ține, dacă vrem, tot de vocație.

Dacă disputa asupra unei filosofii românești originale rămâne totuși deschisă, în ciuda unor precizări teoretice fundamentale formulate de academicianul Alexandru Surdu în textul *Specificul național al filosofiei* („Nu este cazul să ne întrebăm, tendențios, cum fac unii, dacă există sau nu o filosofie românească, diferită de orice altă filosofie. Ea a existat, cu specificul ei, și cu propria ei diversitate de orientări și stiluri, și va exista în continuare, în ciuda oricăror adversități” – *Vocații filosofice românești*, București, Ed. Academiei Române, 1995, p. 202), cu atât mai mult ar trebui să acceptăm existența unei metafizici cu specific local, în cazul lui Brâncuși, *oltenească*. Dacă arhitectura, civilizația lemnului și spiritul mercantil, muzica și credința își pun amprenta stilistică asupra specificului local, de ce nu am accepta că în sufletul oricărui oltean ce pleacă în lume „după procopseală” stă ascunsă și o „pasăre măiastră”, adăpostită într-o încăpere „cu pereți sinilii”. Iar cel care îi ascultă cântecul și nu se teme că se poate face de râs, ori că își poate pierde slujba, ori negustoria, dacă îi dă curs, se cheamă că are vocație, spre iubire, spre frumos și spre feerie.

Deși a avut contact direct cu marile curente de gândire și artistice ale veacului său, fiind, la rândul lui, deschizător de drumuri în artă, C. Brâncuși n-a fost, propriu-zis, un filosof, în sensul tradițional al termenului, practicând cel mult, ceea ce școala

sociologică germană numea, „gândirea emoțională”. *Primitivismul său stilistic*, remarcat de atâția exegeți, are legătură directă cu *arta țărănească* din Oltenia natală, în sensul că, în Occidentul saturat nihilisme și revolte estetice, el a adus și a conservat o stare de reverie, o formă de echilibru sufletesc, sădită pe „o biologie rurală plenară”, cum o numea Petre Pandrea (*Portrete și controverse*, București, Ed. Bucur Ciobanul, 1945, text reluat în *Brâncuși, amintiri și exegeze*, Tg. Jiu, Ed. Fundației „C. Brâncuși”, 2000).

Disputa dintre *etic* și *estetic* nu e nouă în cultura noastră. Rând pe rând, Măiorescu și Dobrogeanu-Gherea și l-au disputat pe Eminescu, pe Caragiale ori pe Vlahuță, încercând să le explice *arta*, după considerente socio-antropologice. Brâncuși, plecând de timpuriu în Franța, a scăpat de ștampila de „cosmopolit”, păstrând intacte valorile *țărănești* ale sufletului său superior. Încadrându-se perfect în *personalismul* despre care vorbea Rădulescu-Motru, Brâncuși a pus pe prim plan munca, energia și vocația, elemente specifice *moralei* oltenești/românești. Balcanică, arhaică, cu influențe negroide, sau din contră, rafinat budiste, arta sa rămâne, în esență, ancorată în plastica și estetica ancestral autohtonă, cheia „misterului și a fascinației” *fenomenului* Brâncuși.

Lucid, senin și „muncitor”, într-un Paris al trândăviei și al grandoarei sociale, Brâncuși a cultivat, filosofic vorbind, un umanism luminat, o atitudine „simplă și rurală” cum o numea Petre Pandrea, transpusă în artă prin „eliberarea sculpturii de limitele înguste, pământene, pentru a o face să participe la o realitate transcendentă” (Carola Giedion-Welckler, *Constantin Brâncuși*, București, Ed. Meridiane, 1981, p. 41).

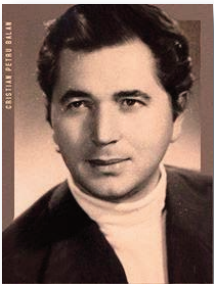
„Românismul”, am spune „energetismul” brâncușian, sunt parte integrantă a unei forme superioare de „filosofie a vieții”, o filosofie a înțelegerii și empatiei. „Clasa agrară moșnenească oltenească (din care se trage și Brâncuși – n.n.) nu a dispărut, cum ar crede sociologii moderni, ci „s-a conservat în ființa biologică și artistică a unor indivizi superiori”, observa și Petre Pandrea (*op.cit.*, p. 219). Nu doar opera sa plastică, dar și *cugetările*, fotografiile și filmele sunt parte a unei filosofii de tip stoic, a naturaleții și comprehensiunii. Valorile sale morale și estetice sunt parte a unei moșteniri sănătoase, sunt *patria naturală* a sculptorului despre care ghidurile de artă străine ne spun că a fost „artist francez, originar (s.n.) din România”. Se pare însă că tocmai aceste origini modeste și străvechi sunt pecetea personalității sale, ce îl distinge de mercenarii și de „șacalii” comerciali, care i-au dat târcoale toată viața.

Va urma

MINUNEA DIN PATMOS (Povestire biblică)

Cristian Petru BĂLAN

Continuare din numărul trecut

- Eu cred că atunci Mântuitorul Se gândea că din niște spini ca aceia i Se va împleti Lui coroana înainte de răstignire, căci zici că Mesia știa totul dinainte.

- Cum să nu știe, dacă El era Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, care luase chip omenesc? De la început, El era Cuvântul, și Cuvântul era cu Dumnezeu, și Dumnezeu era Cuvântul! Poate că nu înțelegi clar cuvintele acestea și adevărul acesta, pentru că tu ești copil.

- Ba înțeleg, înțeleg bine.

- El deci era Cuvântul lui Dumnezeu întruchipat într-o ființă omenească. El însuși era o minune de care nu te-ai fi săturat privind-o. Ce dor îmi este de El, Tabita! Ce dor să-L revăd și să-L aud iarăși vorbindu-mi, sfătuindu-mă, îmbrățișându-mă! Ce fericiți eram toți lângă El! Dar trebuie să am răbdare: știu că o să-L revăd iarăși curând, destul de curând...

- Când, după ce mori?

- De fapt, ți-am spus că în fața Lui nu există moarte. Iar atunci când murim, moare numai trupul acesta care, vezi și tu, cere apă, cere mâncare, îmbrăcăminte, dragoste - cere multe. Poate prea multe, căci oricât i-ai da, vrea tot mai multe și mai multe. De unele cerințe poate nici nu avem deloc nevoie. Corpul nostru de acum nu este veșnic. În clipa morții, însă, căpătăm imediat altfel de trup, nepieritor, veșnic tânăr, mult mai frumos, perfect sănătos, chiar dacă în viață noi nu eram așa - un trup de lumină, căruia nu îi mai trebuie atâtea și care se poate mișca într-o clipă oriunde, poate intra prin toate zidurile și colinda, la dorință, tot cerul, dacă i se permite. Cei care au fost buni se vor bucura mult de acest trup minunat care nu va mai cunoaște niciodată moartea, foamea, setea, durerea; ei vor merge într-un loc nespus de frumos, despre care ți-am mai vorbit de câteva ori. Pe când cei răi din lumea asta vor primi în acel nou trup o pedeapsă veșnică într-un loc de tortură destinat lui Satana și îngerilor lui. Aceasta nu este o poveste pentru copii, cum cred unii. Căci eu aș putea să spun că am vizitat și primul, și cel de al doilea loc. Puțini oameni vii s-au bucurat de această cinste și răsplată. Și să mai știi că eu nu am niciodată voie să mint pe nimeni. Raiul și iadul există, Tabita. Nu sunt niște

născociri ale unor minți bolnave!

- Mai spune-mi, moș lochanane. Mai spune-mi tot ce știi matale despre Ieșua-Iisus, că-mi povestești atât de frumos!

- O, sunt atât de multe lucruri de spus din câte a făcut Mântuitorul nostru în numai câțiva ani cât a stat printre noi, pe care dacă le-am scrie noi ucenicilor lui cu deamăruntul, cred că nici chiar în lumea aceasta n-ar fi putut încăpea cărțile ce-ar vrea să le dea la iveală pe toate. Eu însă scriu numai ce socot că ar fi de grabă folositor pentru schimbarea sufletelor omenești.

- Dar cum de știi atâtea? Ce faci de nu le uiți și cum de ții minte o sumedenie de întâmplări atât de vechi, dintre care unele le-ai văzut chiar dumneata, iar altele nu? Și de unde știi cu atâta siguranță tot ce discutase El cu alții, multe chiar dinainte de a-L cunoaște, amintind cam tot ce vorbise Iisus cu fiecare în parte, fără să fi fost atunci lângă El? Hai și spune-mi și mie cum și de unde?

Apostolul lochanan (sau Ioan, cum îi ziceau grecii și romanii) zâmbi cu îngăduință și o mângâie pe Tabita pe căpșor.

- O, Tabita dragă. Tu ești o fetiță tare isteată și curioasă... Nimeni nu mai mi-a pus asemenea întrebări până acum. Toate, toate vrei să le știi dintr-o dată, căprioară mică. Ei bine, atunci moșul care deja ți-a povestit multe înainte, o să-ți mai spună și alte niște taine destul de mari pe care nu le-am mai spus nimănui până acum. Așadar, mă întrebi de unde știu atâtea... Cum să nu le știu? Că doar nimic nu scornesc de la mine. Totul este bine cercetat dinainte; totul este adevărat, foarte adevărat! Cele mai multe lucruri înfățișate de mine, eu le-am văzut cu ochii mei. M-aș face vinovat să le țin numai pentru mine și așa cum ți le spun acum ție, eu le-am mai povestit - ba chiar și mai detaliate - și altor apostoli și prieteni, cum ar fi Simon, zis și Petru, ori lui Saul zis și Pavel, precum și altora. Iar ei mi-au vorbit despre mărturiile de-ale lor despre Iisus, neștiute de mine. Și uite așa le-am adunat eu pe toate. În plus, Măicuța Mântuitorului nostru, Preabinecuvântata Maria, mi-a fost lăsată de Fiul ei mie, ca să am grijă de ea. „Iată mama ta”, mi-a zis Iisus mie de pe cruce, cu ultimele Sale puteri și cu glas gemut. Și să știi că după aceea am avut toată grija față de dânsa, ca de mama mea, mai ales că atunci când a zis „Iată mama ta”, eu am simțit că se referă nu numai la mine ca om, căci mama mea trăia, ci la toți oamenii din lume, față de care dânsa era, într-adevăr, foarte blândă și iubitoare ca o adevărată mamă, fiindcă așa fusese dânsa totdeauna cu toți. După crucificare, noi eram disperați. Amândoi plângeam în hohote și am luat-o la mine acasă unde a stat mai mult timp. Și în acele zile binecuvântata Lui mamă mi-a povestit multe, multe din viața Fiului ei, așa cum îi mai povestise și lui Matei vameșul, care se apucase să descrie și el, înaintea mea, o parte din aceste minunate întâmplări - și bine a făcut. Nu cred că mai am timp să descriu eu cealaltă parte, fiindcă sunt tare bătrân... Apoi să știi că eu am mai stat de vorbă și cu mulți alți martori oculari ai sfințelor fapte săvârșite de Mântuitorul nostru. Și aceștia, la rândul lor, m-au informat destul de amănunțit. De pildă, am fost de mai multe ori acasă la Marta și Maria, surorile lui

Lazăr cel înviat din morți, despre care ți-am mai spus. Am vorbit cu ele, apoi chiar și cu Lazăr, apoi cu Samariteanca aceea din Sihar, care l-a dat să bea apă la fântâna lui Iacob; am mai vorbit cu toți ceilalți ucenici și fiecare îmi spunea câte ceva nou. Desigur, unele lucruri le știu direct din gura Mântuitorului Însuși, căci totdeauna Lui îi plăcea să stea de vorbă cu mine. Odată, la cina de despărțire, m-a ținut la pieptul Lui și atunci l-am auzit inima bătând. Era inima universului! Acum notez toate, toate amintirile pe aceste suluri de pergament din fața ta, cu gândul ca să le trimit credincioșilor din marile biserici, iar gândurile care cred că le-am uitat...

- De ce te oprești? Hai, spune-mi totul, spune-mi...

- ...pe cele pe care credeam că le-am uitat, Dumnezeu mi le reamintește cu claritate după fiecare rugăciune. Sfântul Duh mi le toarnă în suflet, umplându-l și ungându-mi-l cu mult har și, uite, atunci, așa, deodată, îmi pot aduce aminte de orice. Ba mai mult decât atât: uneori le și văd! Văd limpede în fața mea întâmplări din trecut și întâmplări din viitor. Sunt răpit cu duhul și sunt răpit cu trupul. Nu știu cum se face asta, dar ajung în locuri îndepărtate de pe pământ sau în locuri minunate de nu știu unde sunt, pe care nu pot să ți le descriu în cuvinte, de frumoase ce sunt... Cred că n-știi din lumea aceasta. Și chiar aud bine diferte porunci; aud bine cum mi se spune: „Scrie, lochanane, scrie! Scrie tot!”. Și uite că scriu... Acum trei zile, bunăoară, de ziua Domnului, în timp ce mă rugam în odăița aceasta, deodată văd că o lumină ca de fulger care îmi inundă încăperea și numai ce aud un glas puternic, ca sunetul unei trâmbițe... Știu sigur că era glasul lui Iisus, care a zis: „*Eu sunt Alfa și Omega, Cel dintâi și Cel de pe urmă. Ce vezi, scrie într-o carte și trimite-o celor șapte Biserici: la Efes, Smirna, Pergam, Tiatira, Filadelfia și Laodiceea...*”

- Tabita! Tabita mamă, ești aici?

- A venit mama să mă ia acasă. Da, mămico, sunt aici, cu moș lochanan...

- Atunci lasă, micuțo, propuse bătrânul, am să-ți spun mâine seară despre descoperirea apocaliptică de acum trei zile. Să nu mă stingherești ziua, că ziua scriu, iar acum aștern pe pergamente totul despre ea. Seara nu mai văd să scriu, nici dacă aprind două sfeșnice mari și de aceea doar seara am ceva timp de povestit copiilor, că mai vin și alții. Intră, ludito! Haide vino înăuntru! Hai, că fetița ta e cu mine și amândoi suntem cu bunul Dumnezeu.

Cum păși în casă, ludita, mama Tabitei, cu care semăna destul de mult, se plecă și îi sărută mâna bătrânului patriarh care o binecuvântă cu ambele brațe. Dânsa părea foarte agitată. Harif profită și el de ușa deschisă și se strecură cu agilitate gudurându-se vesel pe lângă bătrâna gazdă care l-a mângâiat pe spinare atunci când câinele i s-a proptit cu labele pe piept.

- Moș lochanane, rabi! A dat un mare necaz peste noi. Tu să nu te sperii, Tabita.

- Dar ce s-a întâmplat, mamă? Ce-i acasă?

- Ce s-a întâmplat, ludita, ce-ai pățit? Întrebă și bătrânul îngrijorat.

- Eu n-am pățit nimic, rabi. Dar pescarii greci mi l-au adus pe soțul meu acasă pe brațe. Asta chiar acum, spre seară. Tremură tot, s-a învinețit la față și nu știu ce are, că nu mai deschide ochii și nu mai poate vorbi. N-a mai fost așa niciodată.

- O fi de la inimă, o fi tras prea mult de năvoade sau o fi cărat ceva greu, presupuse bătrânul.

- O fi, că a căzut cu toate plasele de pește în brațe. Așa au spus cei care mi l-au cărat acasă. Acuma el e-n pat. L-am lăsat cu mama soacră și cu tovarășii lui care l-au adus. Dar încă nu și-a revenit. Ce-o fi având, Doamne? Și de aceea te rugăm să ne ajuți cumva cu niscai leacuri, dacă poți; sau dacă știi vreun doctor.

- Știu. Și o să-L chem...

- Te rugăm, rabi! Te rugăm, ajută-ne! Ajută-ne, că dacă moare Kalistene, suntem nenorociți cu toții și rămân cu copiii pe drumuri...

- Atunci haide să mergem repede la voi, să vedem ce se poate face.

- Fără doctor? Parcă ai zis ceva de un doctor...

- El o să fie acolo cu mine... Vedem noi. Să ne grăbim, rosti bătrânul și apucă grabnic de după ușă un toiag înalt cu mîner lustruit de vechime și de strânsoarea mâinilor.

Porniră imediat toți trei pe drumeagul cu pietriș mărunț. Ludita, mama Tabitei, care nu înțelesese mai nimic din promisiunea cu doctorul, plină de speranțe vagi, mergea cea mai grăbită în fața lor, fiind gata să alerge. Ea se tot uita, când în urmă, când în dreapta, când în stânga, apoi din nou înainte și în urmă sau jur-împrejur, să vadă dacă nu cumva apare odată, din vreo direcție sau alta, medicul acela promis.

Se înnoptase de-a binelea și, din tufișurile apropiate, se auzeau trilarile dulci ale privighetorilor. Cântau o mulțime. Noroc că era lună plină și că, astfel, drumul se distingea destul de bine. După dânsa venea Tabita scâncind în surdină și înghițindu-și lacrimile amare. Ea îl ținea de mână pe bătrânul care încerca tot timpul să o liniștească. În mână cealaltă, copila ținea strachina cu smochine uscate, pe care n-o uitase. Moș lochanan făcea pașii cei mai mici. Pășea cu mers târșăit, aproape împleticindu-se. Se ajuta mult de toiagul acela înalt pe care îl păstrase cu sfințenie din tinerețe, ajutându-se de el încă de pe timpul apostolatului când și Iisus Însuși îl folosisese odată, pe când urcau cu toții un munte. La urmă de tot venea și Harif, legănându-și bucurios și fără griji omenești coada-i stufoasă.

Acasă, Kalistene, tatăl Tabitei, zăcea palid și cu gura căscată, arătând și mai palid la lumina tremurătoare a feștilor. Părea mort sau poate chiar și murise, dacă este să ne luăm după părerile pescarilor, colegii lui de trudă care vorbeau între ei în șoapte. Înfiortă de acest gând și bănuind ceva rău, ludita, soția lui, îl zguduia cu putere și se pornise țipe cu disperare:

- Kalistene, să nu mori, Kalistene! Să nu mori, dragul nostru, că fără tine toți ne prăpădim!

Ea se aplecă și puse repede urechea pe pieptul lui, ascultând cu atenție. Aoleu! strigă ea odată. Cred c-a murit, că nu i se mai aude inima... O fi mort? Că parcă nici nu mai respiră. Rabi, ce facem? Unde-i doctorul de care vorbeai? De ce nu-i aicea? Ce facem dacă a murit? Cheamă doctorul, rabi, că nu i-am mai auzit inima! Ajutoor! Kalistenee, nu ne lăsa! Kalistenee...

Auzind-o cum se jelește, atunci își intensifică plânsul, cu glas dince în ce mai tare, și mama soacră, alături de Tabita. Copiii mai mici, văzând scena sfâșietoare din jurul lor, se speriară și au început să urle și ei cu țipete lungi, care au făcut să se adune și vecinii. Era cu adevărat o nenorocire picată din senin, care i-a determinat pe cei patru pescari greci, tovarăși de muncă cu Kalistene, să iasă unul câte unul afară din casă. Numai ei, care văzuseră pe marea deseori furioasă, nenorociri și mai mari, nu plâneau. De fapt, nici moș lochanan nu plâneau.

- Aș vrea să mă lăsați puțin singur cu Kalistene, zise bătrânul de vreo trei ori, până îl înțeleseseră toți bine; și abia atunci atunci femeile ieșiră supuse afară cu copiii, cu excepția luditei care, înainte de a fi scoasă mai mult cu forța din odaie de cei patru pescari, s-a uitat încruntată în ochii bătrânului strigându-i în față printre lacrimi cu o voce răgușită care exprima în același timp o ură și o disperare abia reținute:

- Moș lochanane, de ce m-ai mințit? N-o să mai cred niciodată în promisiunile tale și-n religia pe care ne-ai predicat-o cu o falsă blândețe! Și niciodată n-am s-o mai las pe Tabita să te mai caute! Spunând asta, fu scoasă mai mult târâș din încăpere.

Bătrânul închise ușa în urma lor fără să-i mai răspundă cu nimic și îngenunche imediat lângă patul celui care, într-adevăr, murise. Începu să se roage cu lacrimi fierbinți în ochi, ținând mâinile ridicate spre cer, pe care le coborî încet, încet peste trupul lui Kalistene, acoperindu-i apoi capul cu ele.

Dinăuntru larma de afară nu se mai auzea atât de tare, dar în curte zarva se întetise. Se auzeau în continuare strigăte și bocete. Când, după vreun sfert de ceas, Tabita, nerăbdătoare, dar și intrigată, deschise brusc ușa ca să vadă ce se întâmplă în casă, îl văzu pe tatăl ei în mijlocul odăii zâmbind voios ca și când nu ar fi pățit nimic. Bătrânul apostol îl ținea de braț, iar Kalistene îngenuncheie în fața lui sărutându-i mâna.

- Tata a înviat! strigă din răspuțeri Tabita. Moș lochanan l-a înviat!

- Nu eu vi l-am readus la viață, spuse bătrânul, ci numai bunul Dumnezeu Căruia m-am rugat în Numele Mântuitorului nostru Iisus Hristos. El este marele Medic, ludita, și cred că din clipa aceasta supărarea pe mine ți-a trecut.

- Rabi, iartă-mă! strigă ludita, oarecum rușinată, și îngenuncheie plângând alături de soțul ei la picioarele apostolului Ioan, pe care i le sărută de mai multe ori stropindu-i-le cu lacrimi. Te rog, iartă-mă, iartă-mă, rabi!

- Scumpă ludita, noi oamenii avem datoria să ne iertăm

neîncetat unii pe alții și să aducem glorie veșnică Creatorului nostru! îi răspunse zâmbindu-i cu blândețe bătrânul apostol.

Imediat, toți cei de față îngenunchară în jurul bătrânului. Chiar și câinele se lăsă la pământ lângă Tabita și lângă frații ei care acum plâneau și ei de bucurie la picioarele bătrânului că-și revăd pe tatăl lor înviat din morți.

Ceea ce i-a minunat însă pe toți a fost clipa când Kalistene, cu un gest brusc și neîndemânatec, i-a cuprins deodată cu brațele lui vâjnoase ambele picioare ale apostolului începând să plângă cel mai tare dintre toți, cu sughițuri înăbușite. Îi strângea gleznele cu atâta putere, încât era gata, gata să-l dea jos... Văzându-i gestul, Tabita se ridică prima în picioare și din plâns, izbucni dintr-o dată în hohote nestăpânite de râs. Râdea cu ochii înecați în lacrimi, căci, la drept vorbind, era pentru prima dată când își vedea tatăl plângând în halul acesta și încă cum! Era o scenă neobișnuită și comică pentru ea. Nu știa de ce, dar atunci îi părea foarte bine că-l vede așa, umilindu-se, căci nu-l știa decât numai ca pe un om mândru, încrezută în puterile lui... Când observă că și cei patru pescari greci, care până atunci stătura cu niște mutre împietrite, plâneau acum ca și Kalistene, duse repede o mână la gură ca să se oprească și să nu râdă cumva și mai tare. Grecii se ridicară și îi sărutară pe rând mâna bătrânului.

- Dumneata ești un sfânt, nu-i așa? îl întrebă unul din ei.

- Eu nu sunt sfânt, fratele meu, îi răspunse apostolul Ioan. Sunt un om ca și voi, ca toți ceilalți - și vă rog să vă ridicați toată lumea din jurul meu, pentru că slava trebuie să l-o dăm lui Dumnezeu, nu mie. Eu am fost însă un om norocos, deoarece am avut fericirea să-L cunosc și să-L slujesc pe Mântuitorul acestei lumi, pe Domnul Dumnezeu nostru. Iar pe Acesta, prin scris și prin viu grai, o să vi-L propovăduiesc eu tuturor celor de aici și din alte părți, cât timp voi sta între voi, în frumosul Patmos, și asta o voi face până voi închide ochii. Numai bunul Dumnezeu este sfânt, frații mei!

Oprindu-se, în sfârșit, din râs, Tabita abia acum putu să-și sărute tatăl pe ambii obraji încă umeziți de lacrimi, apoi se repezi și îi sărută și ea mâna bătrânului, privindu-l în sus, căci apostolul Ioan i se părea acum înalt, foarte înalt, cu câteva capete mai sus decât ea.

Bătrânul îi zâmbi cu duioșie și îi strânse cu drag la pieptul lui căpșorul ei cu zulufi ușor cărlionțați.

- Căprioara mea zglobie, Tabitina! Mâine o să-ți istorisesc toată descoperirea aceea măreață pe care am avut-o acum trei zile de Ziua Domnului nostru Iisus Hristos, al Cărui Nume să fie laudat și slăvit în veci de veci!

- Amin! îi răspunse Tabita, redevenind din nou serioasă și zâmbindu-i grațios cu gurița aceea frumoasă care semăna mult cu un boboc de trandafir ce înflorește în valea inundată de verdeață a Basanului.

POEME

Elena OPREA

EMINESCOLOGILOR

Descoperitori de genii
eminescologi și premii
„ ... magul călător în stele,”
urme de „ Memento mori”,
mănăstiri și cercetare
dulce binecuvântare!
Printre fagi și brazi de munte
în peșteri și văi sfințite
urme de monahi, ascunse.
regăsiri de pași și cântec.
Printre stânci adânci și reci,
pe cărare de poteci
printre roci de poezie
trecător în galaxie.
Se aude-un glas de clopot;
Eminescu visător
Urme de nemuritor.

FEREASTRĂ DE TREN

Privesc prin fereastra de tren.
Munții, apele, pădurile
se-ntorc înapoi,
să prindă iubirea,
de ieri și de-apoi.
Alerg prin gări,
pustiite de timp,
printre sloiuri de gheață,
peste traverse de grinzi.
prin Frunze de nimb,
prin brațe de sfere,
prin Pheonix de ere.
Privesc prin fereastra
răpită de mit,
cărarea îngustă
ca un fulger.
peste marea uscată.
sorb clipe de cântec

din bârna de buciom.
Mă trezesc într-o gară
cu femeii care nasc,
zălude și ude.
Într-o ploaie de leac.
aud primul scâncet
în somn răsunând,
un fir ce renaște
planeta plângând.
Fereastră de lume...
fereastră de tren...

CUVINTE FLĂMÂNDE

Urme încremenite în piatră.
risipire de gânduri,
zdrobire de timp,
cuvinte flămânde.
Copacii din curte
loviți de ispite,
amintiri adormite
ochi plânsători,
ninsori rătăcite.
Oglinda buniciei.
uși zăvorâte.
trupuri golite,
strigăte surde
clopote stinse.

MEDITAȚIE

Merg prin codrii de gheață
prin zări de nisipuri
prin câmpuri de oaste.
Trebuie să fac un popas
prin mări de furtuni,
prin adăposturi de drum,
geruri și fum,
ispite- păcate.
obstacole de timp,
căi neumblate,
ploi săgetate.
oprire de drum.
Meditație.

LA ÎNCEPUT A FOST CUVÂNTUL, DAR LA SFÂRȘIT LUMEA A UITAT DE CUVINTE ȘI S-A NĂRUIT! **(JURNAL 1)**

Nicholas DIMA

Introducere.

Confratele George Roca de la celălalt capăt al lumii ne-a sugerat celor care scriem să mărturisim cum ne-am „contaminat” de arta scrisului. Am răspuns cu oarecare ezitare ingeniosului apel care, am constatat ulterior, ne ajută pe toți să ne înțelegem mai bine evoluția. Mă aflu între cei care au răspuns apelului, numai că în „Taina scrisului” am menționat doar primele scrieri publicate, nu ceace am consemnat în jurnalul meu personal care a declanșat de fapt scriitorul din mine...

Anul acesta (2023) voi împlini 87 de ani și mă întreb dacă sunt tot eu cel care ținea un jurnal la vârsta de 25 de ani. Menționez că în cartea „Maratonul Vieții”, publicată la București în 2019, am deasemenea un sumar al jurnalului, dar în mare măsură diferit de cele menționate în acest eseu. Redau în continuare o seamă de gânduri și de idei selecționate din jurnal. Le-am copiat fără comentarii și cu minimă editare lingvistică din caietele pe care le-am ținut de prin 1962 până în 1968 când am plecat din țară. Le-am grupat însă oarecum tematic pentru a le acorda o anumită coerență.

Despre Caracter...

Îmi place să analizez amănunțele, dar ceace mă caracterizează e faptul că prefer sintezele. Vreau să înțeleg ansamblul. Vreau să am o privire generală. Vreau să știu de ce se întâmplă ceace se întâmplă? Mă simt bine atunci când înțeleg cauzele unei acțiuni și scopul urmărit. Lipsa înțelegerii mă dezorientează. Dacă înțeleg, îmi găsesc locul, mă încadrez și îmi fac datoria.

Uneori ni se întâmplă lucruri pe care nu le putem explica, dar se pare că fiecare eveniment își are

rostul lui. Îmi amintesc de Popa Savu din Ocna Sibiului, (cu care m-am împrietenit la Aiud), Tetea, cum îi spuneam noi, care afirmă: Aș fi spus că am trăit degeaba dacă treceam nepăsător prin aceste vremuri tulburi.

În ce mă privește, fără experiență de acolo (a se citi „închisoare”) mi-ar fi lipsit contrastul în viață, mi-ar fi lipsit termenii de comparație, m-ași fi scufundat într-o viață obișnuită. Nu a fost pentru mine. Lumea noastră e invadată de mașini și de invenții. Mă adaptez greu la tehnologia și mașinismul actual. Mă simt ca un cavaler medieval rămas singur într-o lume străină. Nu am ce căuta în acest veac!

Timpu se scurge diferit de la o perioadă la alta a vieții. Și mă gândesc la zilele de izolare din 1957. (Zilele de pedepse din Aiud!). Atunci, timpul trecea pe lângă mine cu încetinitorul și prin mine cu viteza luminii... Câte vise am trăit și câte planuri mi-am făcut în acele zile de tinerețe! (PS: Tinerețea începi să o prețuiești numai după ce treci de ea). Fiecare om își trăiește propriul lui vis. Nu poți trăi visele altuia și nici nu e bine să impui altora visele tale.

Marile dorinți aproape nici odată nu se împlinesc, și dacă o dorință nu e împlinită la timpul ei e ca și cum nu s-ar împlini nici odată. Personal, am suferit pentru că am trăit intens fiecare clipă, ceace de altfel mă caracterizează. Oamenii își joacă rolurile hărăzite de soarta și toate rolurile sunt importante. Prin rolul pe care îl jucăm pe scena vieții fiecare om devine centrul întregului univers. Și evoluând personal, fiecare dintre noi contribuie la progresul umanității.

Prietenii sunt solide dacă prietenii sunt animați de idei și idealuri comune și dacă se respectă reciproc. Oamenii vibrează la unison dacă converg spiritual. Atunci sunt prieteni chiar dacă nu se cunosc. Fiecare om se naște idealist, dar în lupta cu viața poate deveni cinic. Și totuși, în esența lui omul nu se schimbă. El rămâne fidel matricei inițiale, dar evoluează.

În ce mă privește, sunt un visător. Visez cu ochii deschiși și sunt încântat de frumusețea zilelor de mâine. Și țin la ideile mele pentru că le-am elaborat singur. Cred că am un fond bun; Îmi lipsesc însă „fondurile”. Mai trebuie doar să găsesc cheia fericirii. Trebuie să o caut în destin.

...și despre Destin

Nedreptatea s-a născut odată cu viața. Face parte din destin. Am umblat la înțelepciune și am înțeles că înafara destinului nu se întâmplă mai nimic important. Am avut o discuție dură cu soarta. Nu ne-

am înțeles pe nici un palier. Destinul îmi tot dă târcoale și mă împinge de la spate. Unde vrea să mă ducă? Cât ar fi el de mare și de solid, destinul trebuie și poate fi încovoiat. Altminteri, inițiativa, curajul și riscul n-ar avea nici un sens.

Schimbarea destinului depinde și de noi, dar și de conjunctură. Dacă noi nu profităm de situații favorabile, alții vor avea inițiativa și ne vor face ei destinul. Desigur, orice acțiune implica și riscuri, dar fără risc devenim fataliști ori supuși obedienți. Doar prin luptă se poate obține ceva în viață. Cine nu lupta e călcat în picioare! Într-o mare înclăștare chiar și o mică victorie sau un mic succes sunt importante. Fruntea sus!

Pentru cei mulți destinul înseamnă lupta cu realitatea zilnică. Pentru puțini înseamnă ascensiunea spre spiritualitate, spre nemurie și spre infinit. Toate se petrec în timp. Timpul reprezintă acea dimensiune a existenței care ne leagă de un trecut pe care nu-l mai putem schimba și de un viitor pe care încercăm continuu să-l schimbăm.

Cred totuși că omul are un destin pe care până la un punct îl poate controla. Care e acel punct? Or, poate omul e liber să-și aleagă drumul în viața precum un călător pe un vas transoceanic. Pe vapor ești liber să mergi unde vrei. Colegul Sandu susținea că destinul e precum șoselele unei țări. Poți merge oriunde pe ele, dar nu și pe alte drumuri. (Eu totuși am luat-o razna pe alte căi și am ajuns „Acolo”). Mi-au trebuit doi ani de zile „la rece” să mă finisez și încă aproape doi la „cazma și târnăcop” (unități de muncă DGSM) să mă abrutizez.

În anumite domenii, experiență nu se capătă cu vârsta, ci cu suferință. După trei ani și șase luni m-am uitat în oglindă și nu m-am recunoscut. Am decis să încep să mă refac și de atunci tot muncesc la reclădirea mea... Toți purtăm natura primară în noi. Toți am coborât din pom, dar unii au coborât cu o zi mai devreme și s-au apucat imediat de treabă. Deci, spor la muncă indiferent de obstacole. Oricum, nu toate obstacolele nu pot fi ocolite.

Nu îmi pot imagina cum aș fi putut trăi o viață fără complicații. Mă zbat și mă frământ pentru că acesta e probabil destinul pe care mi l-am ales. Pentru el m-am născut. Mi-am trăit și continui să-mi trăiesc destinul. Și totuși, care e scopul? Există oare evoluție și progres fără finalitate? Dacă nu există scop și finalitate, acțiunile noastre sunt lipsite de sens. Către ce tindem?

Despre Vieți multiple!? Bogdan Petriceicu Hașdeu scria că: „Destinul este suma liberilor arbitri anteriori, ceace mă duce cu gândul la reîncarnare...”. Dacă există reîncarnare, există și nemurire. Materialiștii nu acceptă spiritualitatea și nemurirea,

dar fără ele viață își pierde sensul. La rândul ei, religia creștină oferă un sens logic existenței, dar respinge ideea reîncarnării. Și totuși, de unde venim, de ce venim și unde ne ducem? Există oare un început și un sfârșit? Ce înseamnă afirmația din Biblie „Ar fi fost mai bine pentru ei să nu se fi născut!?”

Cum ne explicăm și cum înțelegem nedreptatea unei singure vieți? Fără îndoială că e nevoie de mai multe trăiri ca să ne împlinim potențialul și să ajungem la un bilanț satisfăcător. Deci, o succesiune de vieți pentru perfecționarea sufletului este și posibilă și plauzibilă. De ce viața unora e atât de grea și de încercată în timp ce viața altora e privilegiată? Singura explicație acceptabilă nu poate fi decât echilibrarea trăirilor prin incarnări multiple. Altminteri ar fi inadmisibil de nedrept și Dumnezeu nu ar face așa ceva. El ne acorda tuturor șanse egale. În rest depinde de modul în care evoluăm, ne șlefuiim și ne perfecționăm fiecare dintre noi. Și dacă „am existat” ca suflete încă dinainte de a ne naște, cine, cum, și după ce legi decide în ce familie, în ce lume, și în ce veac să venim? Cine și cum ne decide soarta? Există ursitoare, așa cum îmi povestea bunica în copilărie? Cine sunt acele ursitoare? În ce măsură întoarcerea noastră pe pământ depinde de noi? Și am ajuns din nou la întrebări paradoxale și periculoase.

„Neînțelese sunt căile Domnului!”

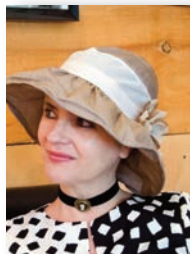
ne e Dumnezeu? Ce este dincolo de El? Și oare Dumnezeu e singur? Când ajung la aceste întrebări simt că îmi pierd și mintea și echilibrul. Și mă opresc. Datoria noastră este să luptăm să ne îmbunătățim soarta, să încercăm să fim fericiți, dar ajutându-i și pe alții să fie fericiți pentru că sufletele tuturor vor face probabil cândva un corp comun cu divinitatea.

Dumnezeu ne-a trasat soarta în linii mari, dar noi avem libertatea de a alege și de a acționa singuri. În clipita pe care o trăim aici pe pământ putem realiza infinit de mult și trebuie să realizăm. Pământul e în egală măsură și răi și iad; este un câmp de luptă între forțe contrare; între bine și rău. Acțiunile noastre sunt deci hotărâtoare aici și în acest timp limitat. De ele atârna eternitatea. (Octombrie 1964)

Va urma

Virginia Mateiaș în dialog cu Flavia Cosma

Ajunsă în Canada dintr-un lagăr de refugiați ONU via Lavrion, Grecia, în anul 1970, Flavia Cosma își îndeplinește visul de a crea o reședință internațională, care să reunească poeți și artiști de pretutindeni. Nominalizată de mai multe ori la Premiul Pushcart,

scriitoarea Flavia Cosma a scris 52 de cărți până în prezent. Ea consideră că "poezia este cea mai sigură legătură dintre noi și conștiința cosmică" iar limba română rămâne "una dintre cele mai poetice limbi vorbite pe planetă."

V.M: « La început era Cuvântul, și Cuvântul era cu Dumnezeu, și Cuvântul era Dumnezeu. În El era viața, și viața era lumina oamenilor. » Ce rezonanță au cuvintele Apostolului Ioan pentru scriitoarea Flavia Cosma?

F.C: Datorz bunicii mele matene Teodora Raveica Teoran înclinația timpurie pentru cele SFINTE. Ea a fost o influență constantă și o mărturie vie a ceea ce înseamnă adevărata credință în Dumnezeu în viața unui om. Această credință a susținut-o pe bunica mea, care a suportat urmările nefaste ale celor două războaie mondiale și ale instaurării regimului comunist, urmări care se pot observa în România și în regiune până în zilele noastre. Credința în Dumnezeu și în puterea BINELUI este esențială în asemenea condiții.

V.M: Sunteți un autor premiat și publicat pe plan internațional. Ați fost nominalizată de trei ori pentru Premiul Pushcart. Ați publicat cărți în limbile: română, engleză, spaniolă și franceză. Ați scris poezie, memorii de călătorie, povești și teatru pentru copii și, în 2011 romanul « Focul ce ne arde » tipărit la editura Ars Longa din Iași. Când a apărut în viața dumneavoastră pasiunea pentru cărți și pentru scris?

F.C: La drept vorbind, cred într-adevăr că "La început a fost CUVÂNTUL", pentru că pasiunea de care vorbiți s-a născut odată cu mine. Încă din primele clase primare scriam, citeam, îmi aduc aminte că pe la 10 ani am descoperit în casa unor cunoștințe o bibliotecă imensă pe care în mai puțin de un an am devorat-o.

V.M: Ce a adus cu ea schimbarea de continent? Ce descoperiri v-a facilitat? Ce s-a câștigat și ce s-a pierdut?

F.C: Schimbarea de continent mi-a fost esențială. Am ajuns în Canada dintr-un lagăr de refugiați ONU din

Lavrion, Grecia, și de fapt atunci a început și cariera mea literară. Am descoperit oameni minunați și programe guvernamentale canadiene care m-au ajutat să public pentru prima oară un volum bilingv de poezie, "47 Poems" (Texas Tech University Press), volum care de altfel a luat prestigiosul premiu de poezie în traducere din USA "Richard Wilburn Poetry în Translation Prize. Ani mai târziu, luam cu un alt volum de poezie premiul "John Dryden Poetry în Translation Prize", de data aceasta în Anglia, pentru volumul "In the Arms of The Father" (Cervena Barva Press). Am câștigat cu aceste ocazii o poziție în literatura contemporană americană. Nu știu să fi pierdut ceva. Ca să glumesc, "poate doar lanțurile ».

V.M: Din ce se naște poezia dumneavoastră, ce vă inspiră pe plan literar? Iar ca om, care vă este sursa de energie vitală?

F.C: Iubesc viața, viața curgând neîntrerupt din sursa divină. Poezia este cel mai frumos cadou pe care Divinitatea a putut să ni-l facă nouă celor de aici, cea mai sigură legătură dintre noi și conștiința cosmică. Sunt convinsă că fiecare dintre noi, muritorii, are în sine posibilitatea de a se conecta la această minune care este poezia. Singura diferență este că unii aleg să nu ia în seamă partea aceasta importantă din sine. Prea ocupați, prea multe solicitări, dar toate se pot schimba într-o zi, într-un minut, într-o clipă. Mă inspiră ea însăși, poezia. Este ca o voce care șoptește, uneori vorbește cu voce tare. Alteori strigă, cere insistent să fie luată în seamă. Și din acest tumult se naște poemul. Acest miracol, acest cadou de neprețuit, cum spuneam înainte.

Sursa mea de energie se găsește în toate cele, în natură, în plante, în oameni, în animale. Lumina, obscuritatea, energia pură se află mereu în toate. E ajuns să deschidem ochii, ca să vedem.

V.M: Dacă îmi amintesc bine, trei dintre cărțile dumneavoastră au fost studiate în universități canadiene și americane. Care a fost parcursul?

F.C: În anul de grație 2006 a apărut la Toronto volumul meu de versuri "Leaves of a Diary", KCLF-21 Press, prefațat de bine-cunoscutul poet canadian George Elliott Clarke, care era (și mai este) profesor de studii de literatură canadiană la Universitatea din Toronto. Lui i-a plăcut foarte mult acest volum de versuri, așa că l-a predat în cadrul catedrei EJ Pratt în anul școlar 2007-2008. Mai apoi, volumul meu de versuri în limba engleză "Thus Spoke the Sea", KCLF-21, Toronto, 2008, a fost predat de către Profesorul Alan Britt la Universitatea Towson din Baltimore, Mariland, USA, în anul 2014. În anii 2016-2017 colecția de poeme

POETICA SEDECIM

Livia CIUPERCĂ

Ce poate fi mai palpitant decât „amintirile trecute, / aruncate-n temelia / unor temple” căroră, cu fior artistic,

să le redai strălucirea!

Aceasta este impresia generală, pe care ți-o insuflă lectura recentului volum de versuri Poetica sedecim (Editura „Limes”, 2021), ca o deschidere înspre universalitate. În fond, acesta este și rostul creatorului de a descoperi noi modalități de implementare a ideilor poetice.

Și-acesta este, în fapt, secretul poetului Christian W. Schenk, de a „străpunge”-n vers meșteșugit „oginda trecutului”, de această dată, în magma ineputabilă a istoriei antice, acolo unde, o „liniște deplină stăpânește / întreaga armonie curgătoare”.

Și acolo, în străfundurile amintirilor legendare, cu generozitate, poetul ne invită în intimitatea creației sale,

“The Latin Quarter” a fost acceptată la Universitatea Towson, Baltimore, Mariland, USA, English 261, Elements of Poetry.

V.M : Dintre toate premiile literare primite de-a lungul anilor, care vă este cel mai prețios?

F.C : Nu știu ce să zic. Poate Medalia de Aur și titlul de Membru de Onoare al Casei Poetilor Peruani, Lima, Peru, în cadrul celui de al III-lea Festival Internațional de poezie, Huari, Peru, septembrie 2010.

V.M : Sunteți directoarea Reședinței Internaționale pentru Scriitori și Artiști, Val-David, Canada, și a Festivalului bianual internațional de la Val-David. Cum s-a născut ideea de a realiza atât reședința cât și festivalul de la Val-David?

F.C : Atât Reședința Internațională pentru Scriitori și Artiști din Val-David, QC, Canada cât și Festivalul bianual Internațional de la Val-David (ajuns la a 27-a ediție), sunt rezultatele unui vis al meu în legătură cu necesitatea unei comuniuni internaționale între poeți și artiști de pretutindeni, care să depășească granițele impuse de diferențele lingvistice și culturale. Sunt tare mândră de aceste punți pe care activitățile înfloritoare de la Centrul nostru internațional le-au întins peste lume. O astfel de inițiativă nu poate să dea greș niciodată, mai ales când este vorba de adevărata creație artistică, liberă de prejudecăți și de negativism sub orice formă s-ar prezenta el.

V.M : De la distanță, cum apreciați poezia

miraculosă țărâm „mustind” de poezie.

De altfel, nici titlul volumului nu-i ales întâmplător. Cifra „sēdecim” are o semnificație aparte. Dorința de-nfiurare întru spiritualizare. Un gest dembrățisare înlăuntrul unui țărâm pulsând de miraculos, acolo unde „tăcerea / se trezește-n zori de noapte”.

Și nici nu vom avea a ne mira de ce poetul se distanțează de concretul cel palpabil. E și aceasta o modalitate de izolare de tumultul acestui prezent, străfulgerat, cu finețe, de săgeți ironice.

În fond, nu putem vorbi de un refugiu în „liniștea eternității”, ci de un subtil fior de-ngemănare și armonizare a emoțiilor protectoare.

Și-n acest sens, recunoaștem poetului acea extatică admirație pentru tot ce înseamnă fior liric întru îngemănarea dublei spiritualități a umanului.

Și nu doar atracție, cât, mai curând, dorința de a „călători în infinitatea văzduhului”, cum spune filosoful Constantin Noica. Și nu doar să „străvezi” lumile antice, cât să redeștepți trecutul, recompunându-l cu speranța și bucuria de a pătrunde la esență. Doar astfel emoția va înflori într-o viziune (de ce nu?!) spectaculară.

românească contemporană în contextul poeziei universale contemporane?

F.C : De la distanță, cum ziceați, rămân la părerea mea inițială că limba română este una dintre cele mai melodioase, și în consecință, una dintre cele mai poetice limbi vorbite pe planetă. Poezia clasică și contemporană românească are un rol important în contextul literaturii universale și continuă să-și spună cuvântul la nivel internațional.

V.M : Care vă sunt proiectele literare pentru anul care abia a început ?

F.C : Ca de obicei, proiectele se adună, mai ales în prag de an nou. Poezie originală, traduceri, atât ale mele cât și ale altora, Festivaluri bianuale, întâlniri prevăzute și neprevăzute. Dacă ar fi să cer ceva anume Divinității acum, aș dori să fie PACE în lume, armonie în suflete și mult spor tuturor în domeniul creației.

V.M : Daca ați putea să vă întoarceți în timp, ce ați schimba în viața dumneavoastră?

F.C : Bine că nici nu pot schimba nimic, trecutul este trecut, foarte interesant de altfel, cu bunele și relele sale, o experiență de viață în continuă desfășurare și evoluție, un mister pe care încercăm să-l descifrăm și care chiar dacă nu se lasă schimbat, ne uimește mereu și mereu cu măreția și frumusețea sa. Vă mulțumesc!

ARHEOLOGIA JURNALULUI INTIM

Florian COPCEA

Continuare din nr. trecut

Cum sugeram, Radu Petrescu este un caz atipic, părere susținută și de Eugen Simion. Diaristul, spune el, „nu ascunde nici o clipă că își scrie, transcrie, rescrie de mai multe ori jurnalul intim, oportunitatea fiind pentru el, o artă dobândită prin exercițiu. Dacă se poate, o Artă cu majusculă. Dorința de a face din jurnal o operă (o operă, iarăși impecabilă) nu este în niciun fel ascunsă. Scriitura intimă trebuie să fie o sărbătoare a spiritului, sinceritatea este o creație, jurnalul o operă performantă, dacă este posibil chiar nemuritoare... Acestea sunt visele, convingerile, fantezmele prozatorului” (pp. 451-452).

Limbajul lui Eugen Simion este revelator; pentru el fraza este, să spunem, gândindu-ne la Flaubert, un lucru. „Un lucru” care tot timpul va fi condiționat de expresivitatea limbajului. Roland Barthes justifică „existența” frazei ca „unitate lingvistică fundamentală”, ca „o măsură logică, închisă”: „frază este întrucâtva dublul reflectat al operei, iar scriitorul a făcut istoria acestei opere la nivelul producerii frazelor...”.

Interpretările academicianului valorizează, programatic, sau mai curând fantasmatic (termen ce îi este destul de drag), scriitura lui Radu Petrescu. Am rostit scriitură, întrucât acesta din urmă nu a ezitat vreodată în a-și face publică intenția de a scrie jurnal, jurnalul însemnând pentru el, în primă instanță, o operă de ficțiune. Avaturile scrierii/transcrierii jurnalului, lectura operelor (opere fără ghilimele) aparținând diaristilor Amiel, Samuel Pepys, Maiorescu, Goucourt, Jules Renard, Stendhal, Gide (ordinea este așezată/fixată în text de Eugen Simion) ne introduc în „lumea de sticlă” a prozatorului, aceasta identificându-se, în fapt, cum ne comunică naratologul, cu literatura. Fără îndoială, Eugen Simion, departe de a se lăsa „prins în războiul ficțiunilor (al rostirilor)”, țese o plasă epică, de reflexie, înăuntrul biografilor (tehnica narativă ne trimite cu gândul la O mie și una de nopți), care imită, mă repet – reinterpretează realitatea pe care o trăiesc sau o visează posesorii acestora. Prin lectură Simion se descoperă pe sine, se (a)cuplează cu textul celorlalți, pentru a-și crea propriul tip de scriitură. Ceea ce face el nu este un simulacru estetic, ci o operă, o operă cu mult mai multe carate. Este o situație deosebită, contrariile nu se resping, și formează, situându-se tot timpul între real și ireal, o lume în sine, unde visul și realitatea converg. Probabil, acesta

este motivul care a concurat la etichetarea lui Simion, de către Mihai Cimpoi, drept un model de existență literară, un „hermeneut al biograficului”. Analiza textelor diaristice din perspectiva fenomenologică, dar mai ales a vocației lor de a ascunde miracolele lumii, accentuează, practic, contextualizarea confesiunilor. Jurnalul este, reține Eugen Simion demonstrația lui Radu Petrescu, mai adevărat, mai inefabil, mai pur, cu cât elementele realului (evenimentele) sunt mai șterse. Deși, în principiu, lasă să se înțeleagă că își dă acordul asupra acestei teze, Simion îl contrazice, lucrurile ar sta invers, spune el. Jurnalul intim trebuie curățat de fabulație, „purificat”, adică, de banalități, de informații apocrife, de false trăiri. Cum va reuși diaristul să se conformeze acestei cerințe, este greu de stabilit. Întorcându-ne la Radu Petrescu, trebuie să nu trecem cu vederea crezul său: scrisul face viață. „Orice operă – notează Radu Petrescu în Catalogul mișcărilor mele zilnice – este, în fond, un catalog de câte a văzut artistul, de toate câte le-a văzut. Nici nu trebuie să ambiționăm mai mult, știind însă, ca și Pliniu, că, deși scriem despre lucruri umile (un nor, un câine), ne aflăm în fața unei tragedii, în fața Eternului” (p. 461). Adeziunea la modul de existență a „valorilor de adevăr” corespunde unei intuiții consecvente, nu instinctive, ci „produsă” de rezultatul coroziv al proceselor interioare detectabile. În urma fundamentării anatomiei diarismului, determinările științifice ale biografului Eugen Simion vin să confirme că jurnalul (susținut de Roland Barthes) nu este „o operă exclusivă”, nici „o cronică”, nici o pierdere de timp, ci un mijloc de recuperare a „pierderii de sine” (p. 477), un „exercițiu împotriva fricii” de efemer sau de lume, nu mai are importanță de cine.

Jurnalul lui Ion D. Sârbu „ilustrează ineluctabilitatea prezenței naratorului” în scriitură. Această prezență nu este fictivă și nici teoretică. Este fizică. Și obiectivă. Și profundă. Și, tocmai datorită respectivei ipostaze, autorul nu se vede, nu trebuie să se vadă, admite Cezare Brondi, și se grăbește imediat să completeze: însă el este prezent, îmbrăcat în negru. Jurnalul unui jurnalist fără jurnal „nu-i o scriere spontană, explică Eugen Simion, este o operă de reflecție pregătită încet și profund”, care este compusă din „lecturi meditate, observații despre istoria curentă și despre politică, amănunte din viața conjugală (cu ironie și tâlc), dialoguri (scurte și semnificative, cu o morală transparentă) cu personaje fictive, cum este Moșu, un înțelept care ține cu tradiția și adevărurile fundamentale...” (p. 473). Din păcate, adăugăm noi, realitatea insinuată de lecturile respective, este fluctuantă, ruptă de trecutul său mitic, rizomatic, pendulând, e adevărat, între ambiguități și „amintiri circulare” (Roland Barthes). De aceea, capacitatea lui Simion, de a se furișa în interiorul textului și de a rămâne, pe parcursul derulării narațiunilor, în spatele scenei, reprezintă un mod modest de certificare, „în textul confesiv”, a alterității narrative a personajului care își scrie, uneori pe un ton violent polemic, propria istorie, aceasta interferându-se, visceral, cu cea a autorului. Exegețul urmărește totuși, am spune cu circumspecție, în directă descendență a lui Barthes, demonstrația faptului că „textul e limbajul fără imaginarul său”, denunță dualitatea autor-personaj: „Diaristul introduce deliberat în textul confesiunii

personaje din romanele sale pentru a face posibil în jurnalul intim (bazat, prin excelență, pe monolog) dialogul. Fie că sunt sau nu personaje din narațiunile sale, rabinul Sommer, Candid, Mefisto, Olimpia sunt, în Jurnalul unui jurnalist fără jurnal, ficțiuni cu adevărat ale singurătății naratorului, personaje-simboluri” (p. 490). Și, ceva mai sus: Însă personajele n-au mare rol în confesiune, singurul care se impune este naratorul, cel ce povestește o istorie dramatică și-și spune franc părerea despre lumea prin care trece. Și, continuă Eugen Simion, el își inventează partenerii de dialog într-un lung monolog.

Asistăm ca într-un registru postmodern, la revolta personajelor împotriva autorului, împrejurare în care relația dintre autor-text-personaj devine, în oglinzile retrovizoare ale literaturii, un simulacru. De aceea, scriitura capătă valoarea iradierii culturale, în care putem detecta, fără probleme, intimitatea autorului. Conflictul dintre cele trei entități este, să dăm crezare sugestiei lui Mihai Cimpoi, un mod de a semnaliza monopolul autorului în text. Dacă am ține cont de convențiile criticii postmoderne și am aprofunda teza potrivit căreia autorul chiar își trăiește propria-i istorie, după care o (re)scrie interpretând-o după un cod al dedublării, în timp ce personajele scriiturii sale împrumută doar acele „fragmente” nonbiografice, eliberate de sub masca falsă, ficțională, a sinelui, am putea să considerăm oportună orice reprezentare a imaginației hiperbolizate de mitul nevoii de mărturisire. Cu alte cuvinte, domnia autorului este suverană. El nu trebuie căutat unde nu există, fiindcă nu se află acolo, dincolo de operă adică. În teorie ar trebui introdus și cititorul. Acceptarea acestei sinapse nu înseamnă desacralizarea textului, care niciodată nu va fi în căutare de autor, cel mult va continua să fie puntea sa de legătură cu limbajul Creatorului său. Putem vorbi și de paradoxul: textul, fără autor, nu are semnificație, iar autorul, fără text, nu-și poate susține existența spirituală, nu există decât ca om fără identitate, „care trăiește” (să folosim o expresie a lui Proust). Și P. Valéry exclude autorul din derizoriul clasic al discursului.

Să revenim la Eugen Simion: eul său narator nu posedă și nici nu se proiectează în alt eu, deși, în unele împrejurări auctoriale, îl descoperim dedublat. Estetic. Acolo, în câmpul discursului narativ, îi depistăm vulnerabilitatea și îi simțim prezența în tripla ipostază de autor-personaj-cititor. Pentru Simion, mizantropul Ion D. Sârbu, de pildă, este totuna cu un „bufon al meditației”, cu un personaj spectaculos „care se exprimă în textul confesiv”. Își revendică acest statut întrucât, l-am mai amintit, în context, pe hermeneut: „... Naratorul nu vrea să se cunoască (se cunoaște, se prea cunoaște!) și nu are în vedere nici un proiect de construcție de sine. Viața lui este în spate și nimic nu se mai poate repara. Ce-a fost și ce-o să fie?! – nu-l neliniștește prea mult. În zona marginală în care a fost împins, autorul (naratorul) a încercat micile vicii compensatorii, acum s-a refugiat în spirit și judecă și se judecă. [...] Diaristul nu se pune în față, nici măcar în scriitura intimă (în jurnal). Este prezent aici, colo, dar totdeauna în vecinătatea unei reflecții, și de fiecare dată în relație cu un adevăr care vrea să fie, dacă se poate, obiectiv. Este multă tristețe în această confesiune care ne spune ceva despre pierderea de sine. Acesta pare a fi sensul jurnalului său” (p. 477).

Compararea jurnalului lui I.D. Sârbu cu Arhipelagul Gulag

al lui Aleksandr Isaievici Soljenițin nu este deloc hazardată. Ambii s-au creat în personaje neadaptabile la timpul de extracție kafkiană trăit de ego-ul propriu, abrutizat de fantasmalele unei societăți complexe, faustice, în speță totalitare. Pe altarul realității lor au fost sacrificate marile idei și concepte filozofice contemporane. Jurnalul lui I.D. Sârbu nu poate fi alăturat nici unui alt jurnal al diaristilor români cunoscuți din exil, nici al vreunui intelectual „debarcat” la marginea unei epoci aleluatică, „dincoace de bine și de rău, într-o succesiune de pagube și nefericiri care nu i-au doborât spiritul” (p. 489). Simion îl caracterizează, fără a exagera: „Personaj complex, adevărat erou de roman autobiografic, de o bogăție sufletească remarcabilă și cu o imaginație a ideilor puțin obișnuită la intelectualul român.[...] Un om născut într-o generație fără noroc, un spirit acut, un filosof învățat și un scriitor care-și arată adevărata forță, din nefericire, în cărțile lui postume; un individ simpatic, îndrăgostit de bunurile lumesti, obsedat de fantasmale spirituale și împiedicat de istorie să le ajungă...” (pp. 495-496).

Hermeneutica e arta interpretării valorificatoare⁸⁴, formula Nicolae Balotă un posibil răspuns la întrebarea: valoarea unei opere poate fi perceptibilă și prin deconstrucție paradigmatic-ontologică?

Sub acest aspect esențial, postsincron, ca să utilizăm conceptul lui Mihai Cimpoi, tranșează „operațiunea” de recuperare estetică a fenomenului diaristic românesc fenomenologul Eugen Simion. Moartea Autorului (jurnalului) nu este o dispariție în neant, chiar dacă ne-am lăsa captivi în capcana nietzscheană a morții lui Dumnezeu. În evaluările lui Eugen Simion, Autorul este omniprezent. Sublim. Sublim de biografic. Sublim de temporal și atemporal.

Având de a face cu un real „complex al dualității” conștientizăm metamorfoza eului. Imaginea eului (așa cum o vede Jung) își are ancorată rădăcina în Eul primordial, transcendent. Tocmai datorită interacțiunii dintre Eul interiorizat al Autorului și Eul analistului au loc sedimentări de viziuni, deși contrare, destul de raționale. Modelul are puterea, în genere, de a artificializa demersul critic centrat pe hermeneutica textului diaristic în măsura în care acesta s-ar putea identifica cu propensiunea față de deplasarea aleatorie a Eului de-a lungul mai multor arhetipuri nonfictive. Această „schiță de autobiografie a eului” creator motivează, nu încap discuții, reflecțiile produse de lectura volumului Ficțiunea jurnalului intim. Diarismul românesc. Eugen Simion se dovedește a fi, în continuare, adeptul aserțiunii că scriitura introduce creatorul în tenebre biografice inter-textuale, fără a respinge gradilovența ficțiunii. Avem de a face, astfel, cu destine paralele. Eugen Simion reface istoria diaristilor, o readuce în alt timp, o interpretează, dar totodată își rememorează, e adevărat, cu zgârcenie, și, credem, fără subiectivitate, propriile sale amintiri, propriile convingeri estetic-filozofico-biografice. Datorită acestei proceduri/axiome, haosului fragmentarist îi ia locul o realitate nerestrictivă, narată cu franchețe, și o plăcere a mărturisirii de-a dreptul solemnă. Acesta este stilul consecvent al lui Simion, care are drept fundament un limbaj categoric, cuceritor de simplu, ales, cu o muzicalitate desfășurată ispititor, în regimul unei retorici plină de grație, înăuntrul nostru emoțional. Deși esteticianul dă semne că

ar fi renunțat la excursul critic-teoretic, nu o face, este dificil să-și poată abandona (deformație profesională?) manierismul, devine volubil și exuberant și își controlează, metodic, excesul de spirit. A nu se înțelege că diaristul Simion, din instinct, sfidând pactul literar, se așază în urma lui Protagoras, pentru a ne convinge că omul este măsura tuturor lucrurilor. Fiecare gând „transcris” este revizuit, logic și calculat. Nimic nu este în plus sau în minus. El este, deopotrivă, adeptul autenticității și al teoretizărilor estetice. Jurnalul său este atât un vehicul al comunicării, cât și un lexicon al miturilor existențiale, filozofice, concentrate în verdicte și postulate, părți din „ansamblul teoriei valorilor” (I.A. Richards), reclamând un logos singular, distinct, generos. Motivația lui Simion nu se rezumă la aceea de martor al unei lumi imaginare, refăcute din cioburi de oglinzi, desacralizate, victimă a distorsiunilor timpului. Și a istoriei. Și a memoriei.

Privită din acest unghi, opera lui Mircea Zăciu este un caz fericit, după opinia lui Eugen Simion. El nu iese înfrânt din confruntarea prezentului cu trecutul, chiar dacă pe scena trecutului se joacă „comedia umană” care, într-un anumit fel, i-a provocat „o imensă greață de existență” (p.529). Studiind „biografemul” lui M. Zăciu, exegetul trage concluzia justă: „1. Mircea Zăciu nu teoretizează în interiorul jurnalului despre condiția și practica jurnalului intim; 2. opțiunea lui este instinctivă, nepremeditată livresc, ceea ce vrea să spună, între altele, că nu dorește să facă literatură prin și în însemnările sale zilnice; 3. pune accent pe lumea din afară și mai puțin, aproape deloc, pe lumea interioară: face acest lucru programatic (mărturisit) și, bănuiesc, dintr-o excesivă pudoare (nemărturisită); 4. scrie, totuși, un jurnal amplu ca să lase o mărturie și ca să-și salveze spiritul și sufletul prin scris, într-un sistem socio-politic opresiv, uniformizator, mediocru...În fine, 5. Nu are convingerea că acest exercițiu secret al conștiinței, după formula lui Sartre, poate interesa pe cineva. Mai degrabă nu...” (pp. 529-530).

Punctul de incidență comun, al celor doi scriitori, poate fi regăsit în ceea ce Umberto Eco⁸⁶ numea hipercodificare ideologică, aceasta legitimând cititorul la frontiera interesului de a aborda „textul dintr-o perspectivă ideologică personală”, pentru a-l pune în situația de a participa „la o anumită competență ideologică”.

Jurnalul despre jurnale al lui Eugen Simion se află, tematic, și nu numai, între roman (ficțiune narativă) și hermeneutică eseistică (să rămânem în apropierea spiritului lui Eco). Și într-un sens și în altul, lectura, „localizată spațio-temporal”, dezambiguizează, consumându-se sub amprenta intenționalității, istoria și credibilitatea morală a „autorului care narează ceea ce a trăit și scrie ce pretinde că a trăit” (p. 533).

În comentariile Jurnalului lui Mircea Zăciu, Eugen Simion, cu discreția ce-l caracterizează, își face prezența în text. El este personajul nou ce ni-l arată alături de „autorul despre care e vorba în narațiunea confesivă, naratorul textului și personajul de pe copertă” (p. 532), adică lectorul jurnalului, „dar nu orice fel de lector, ci unul despre care este vorba în acest discurs, lectorul-complice, lectorul-narator ce validează nu numai calitatea estetică a textului, dar și autenticitatea istoriei...”. Renunțând „la rolul său esențial”, nu numai că se substituie autorului inițial al jurnalului, dar se erijează, mărturisindu-și povestea, în „judecător estetic”,

numai așa, este convins Simion, al patrulea personaj din imaginarul literaturii (lectorul implicat în actul creației artistice) poate să-și depășească, pentru un oarecare timp (exact timpul analizei), condiția imposibilă în care se găsește.

Noi nu vom insista, cum de altfel nu am mai făcut-o nici când a fost vorba de alți diarști, asupra împrejurărilor, culiselor și semnificațiile mărturisirilor lui Mircea Zăciu. Ceea ce dorim să evidențiem, în raport cu acesta, este „complexusul biografic” (Marc D. Hauser), camuflat în meditații și cugetări despre absolut și mimesis-ul unor realități (văzute ca proces istoric) nude, reconstruite, nedesfigurare de abstracțiuni, cu valabilitate axiologică. Exarcerbarea epicului din jurnalele intime distilează, evident, realitatea ficțională, sincronizând-o, în chip ferm, cu viața imediată a lectorului. Preluând expresia lui Hegel – moartea artei – trebuie să etalăm faptul că asimilarea confesiunilor (care coabitează perfect cu imaginarul) este consecința unui reflex liber și rațional asumat, necesar, desigur, în denudarea valorilor autentice, el reprezentând, fără tăgadă, un semn al literaturii.

Eugen Simion admite, în context, că diaristul M. Zăciu este „un spirit profund, curios de ce se petrece în mișcarea de idei din lume”, scenariul confesiunii suferind „o deplasare din afară spre înăuntru, altfel zis: le dedans începe să se substituie tot mai insistent și în cele din urmă să prevaleze asupra lui le debors” (p. 543). Omul care scrie – își continuă Eugen Simion deducția – și-a luat în chip serios rolul de martor al unei istorii bolnave și, fără a mai aștepta jumătate de secol (până să dispară personajele din confesiunea sa), își asumă riscul să publice notele lui de taină. Apare, în această împrejurare, o altă chestiune: aceea a receptării. Nu o discut aici. Să reamintesc doar situația cu totul paradoxală în care se găsește cel care scrie despre acest jurnal: este, el însuși, un receptor-implicat, un lector-personaj, un judecător care, fără să-și dea seama, poate fi un martor și un părtaș la crima despre care este vorba în această substanțială narațiune confesivă. Din fericire, este vorba numai despre o crimă scripturală (sublinierea aparține lui Eugen Simion).

Mă despart aici de Ficțiunea jurnalului intim, cu speranța că mă voi reîntoarce pe drumul labirintic al discursului uneia dintre marile personalități ale culturii române. Închei convins fiind că „explorarea memoriei” ne-a călăuzit, cu adevărat, interesul către arta renașterii unuia dintre cele mai spectaculoase genuri omologate ale literaturii: jurnalul. Datorăm această rostire continuă, exorcizantă, am îndrăzni s-o calificăm, rafinatului, aristocraticului, vizionarului, celebrului Eugen Simion.

Fără a mă îndepărta întru totul de ființa sa firavă, în care sălășuiește o energie zeiască (să-l copiez în caracterizare pe „poeticul” Mihai Cimpoi), trebuie să spun că am intenționat să descopăr, în periplusul meu spiritual, un om care și-a dobândit prin har și educație estetică știința de a avea o operă integrată în istoria ilustrelor spirite ale umanității.

Și, acum, a venit momentul să ieșim, discreți, din culise. Spectacolul lui Eugen Simion însă continuă...

COLAJ LIRIC

Poezia Săptămânii ITHACA

GABRIELA CĂLUȚIU SONNENBERG

Germain Droogenbroodt

Către stele...

*Uneori îmi vine să lansez
un poem către stele...*

*De vine înapoi, să odihnească
pe perna mea de pelerin pribeag,
aș crede că lumina lui e oglinda
aprinsă sau plâpândă a cosmicei
ardori...*

*Cine sunt eu ca să-i contest
alchimicul orgoliu al propriilor
visuri?*

*Acele clarități, umbrite câteodată,
când explodează în cosmos
nu sunt decât sămânța
unei lumi noi, și poate,
de ce nu,
a unui om nou?
Ca mine și ca tine...*

*Dar fără vreun orgoliu
ce gândul și simțirea le-ar tulbura.
Oare nimic mai mult nu suntem
decât praf ce la praf se va întoarce?*

EADRIÁN N. ESCUDERO, Santa Fe,
Argentina

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Crăciun

*Furtunile de iarnă străbat
Lumea cu furie profundă.
Întunericul, de brazi înmiresmat,
În aripi de zăpadă se afundă...*

*În lumânări ce licăresc plutește,
Încet, vag conturată,
Și-n biete inimi rătăcite pălește,
Credința pură de altădată...*

*Lacrimi în ochii tăi răsar,
Plângi, copleșit de bucurie,
Ah, ce n-ai da să vină iar,
Frumoasa ta copilărie!*

Tu plângi! Dangăt de clopote răsună

*Splendida sărbătoare s-a schimbat
În aripi de zăpadă se adună
Întunericul, de brazi înmiresmat.*

RAINER MARIA RILKE, (1875-1926)

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

În mâna vântului

*Sunt unele cuvinte
ușoare
ca semințele de plop*

*Ele se înalță
în hora vântului
și cad*

*Sunt greu de prins
când poartă către zări
germenii plopilor*

*Cuvinte sunt
ce brazda o răstoarnă
pentru cândva*

*Când poate o umbră îngustă
au să închipuie pe acest pământ
sau poate nici atât.*

Hans Magnus Enzensberger, (Germania
11.11.1929-24.11.-2022)

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

CUM AM VRUT SĂ-L PRIND PE MOȘ CRĂCIUN

(Poveste adevărată)

George Roca

George ROCA

Când eram copil, Crăciunul îl sărbătoream, de obicei, acasă la Oradea. Într-o iarnă, lui tata, îi vine ideea să petrecem sărbătorile la țară. Să avem parte de zăpada multă, de aer curat, de colindători autentici, de liniștea și pacea naturii. Așa că, înainte cu câteva

zile de Crăciun, încărcăți de bagaje, o sanie mică, patine, schiuri și tot ce aveam alunecos prin casă, plecăm de la oraș cu trenul spre Huedin și de acolo cu o căruță spre Horlacea, un sătuc la poalele muntelui Vlădeasa, locul unde locuiau bunicii din partea mamei. Aveam vreo cinci ani și jumătate în acele vremuri.

Imediat ce intrăm în sat suntem întâmpinați de un alai de copii, prietenii de-ai mei din timpul vacanțelor de vară care mi le petreceam în mare parte acolo. Eu însă îl căutam printre ei pe Luca, verișorul meu primar care era cam de aceeași vârstă cu mine și de care mă lega ceva foarte trainic. Luca îmi dădea foarte multe sfaturi și de obicei era un bun exemplu de urmat.

Ne ducem spre casa lor, care era situată în mijlocul satului și în sfârșit dau cu ochii de Luca. Mare a fost bucuria revederii! Ne-am îmbrățișat prelung și apoi am șters-o la joacă. Părinții au rămas cu poverile și cu amenajarea încăperii în care urma să locuim la mătușa Măriuca, mama lui Luca. Eu am cerut cu lacrimi în ochi să dorm în cameră cu Luca, nu cu părinții mei.

Cele câteva zile până la ajunul Crăciunului au trecut repede. Am făcut o grămadă de pregătiri cu alți copii din sat pentru a învăța colinzi, ne-am construit o stea și ne-am pregătit traistele în care să adunăm darurile date de săteni colindătorilor! Ziua ajunului a fost plină de satisfacții! Noi copiii am gustat primii din bucatele care se pregăteau! Am mâncat toate marginile de la prăjituri și capetele de la cozonaci, am lins până s-a făcut curat castronul în care s-a preparat crema pentru tort...! Ce mai, trai pe vătrai! Apoi, nici nu se înserase încă și am pornit la colindat. Cântam

cât ne ținea gura pe la porțile gospodarilor colinde frumoase: „Steaua sus Răsare”, „Măruț, mărgăritar”, „Sus la poarta Raiului”...

Seara târziu am pornit-o spre casă frânți de oboesală. Părinții încă mai trebăluiau la împodobirea pomului de iarnă, un brad argintiu, proaspăt tăiat de pe coasta muntelui. Beteală, mere, nuci, stelute, turtă dulce... toate agățate în pom. Privesc cu atenție și observ că sub brad nu era nici un cadou, așa cum era la noi acasă la oraș! Tata îmi spune că la țară Moș Crăciun vine mai greu, deoarece nămeții sunt mai mari. Seara de ajun a fost minunată! Colinde, colindători, veselie, mâncare bună...

Nu știu care dintre noi, eu sau Luca, am avut ideea nefastă să-l prindem pe Moș Crăciun. Să fie numai al nostru! Zis și făcut! Ne așezăm în pat și facem o înțelegere să dormim iepurește ca să-l auzim pe moșu' când vine! În sfârșit se culcă și părinții obosiți de corvoada de peste zi și bairamul de seară. Dar ce, nouă de somn ne ardea? Pusesem ochii pe bietul Moș Crăciun. Simt că doarme toată lumea. Mă ridic tiptil din pat și pun un scăunel în dreptul ușii din încăperea unde se afla bradul. Moșul cu siguranță o să se împiedice, - gândeam eu - noi o să-i sărim în spinare, o să-l prindem și al nostru va fi! Îi luăm sacul! Am pregătit și o curea, scoasă de la pantalonii tatii, cu care să-l legăm. Mă culc înapoi lângă vărul Luca și chițaim de bucurie că vom avea „moșcrăciunul” nostru!

Adormim fericiți, când, după o bucată de vreme suntem treziți de vocea supărată a mătușii Măriuca și de toate luminile aprise. Pe dușumea, întins lat, era tata cu niște cutii și pachetele sub dânsul... Cadourile de la Moș Crăciun! Bietul de el, îl durea tare mâna pe care căzuse. Nimeni dintre cei mari nu înțelegea cum ajunsese scăunelul în dreptul ușii. Tata ne-a dat o explicație cum că... Moș Crăciun venise târziu și fiind foarte grăbit îi dăduse lui cadourile să le pună sub pom! L-am crezut și eu și Luca!!!

Pe tata l-a durut mâna vreo câteva zile. Mi-a părut rău de ceea ce a pățit din vina mea. I-am spus adevărul, și am așteptat pedeapsa! M-a mângâiat pe creștet și mi-a spus că de Crăciun nu se dau copiilor pedepse. M-a mustrat totuși cu privirea și m-a întrebat foarte serios cum m-aș fi simțit dacă alt copil l-ar fi prins pe „moșu” și eu aș fi rămas fără cadouri în seara de Crăciun! Am înțeles! De atunci, n-am mai încercat niciodată să-l prind pe Moș Crăciun!

FERICIRE DE ANUL NOU

Gruia COJOCARU

Nu există o aplecare mai intensă spre fericire ca la cumpăna dintre ani. Năbădăioasă, turma inteligentă a Terrei se conectează la substantivul fericire cu o frenezie, ce coboară vijelios în cascada de trăiri simetrice din satul global. Toată încărcătura anului – momentele faste, dramatice și tragice, transpirația mai mult sau mai puțin creatoare, plictiseala și găunoșenia anului – sunt strânse în creuzetul sinelui pentru a face loc substantivului născut în poveste. În toate mesajele pe care le trimitem semenilor fericirea e piesa de rezistență. „La mulți ani fericiți!” „La mulți ani cu sănătate, fericire și prosperitate!”, „Fericire și noroc în Noul An!” – sunt mesaje clasice, chintesență a nevoii de evadare în lumină la sfârșit de an.

Mesele pline cu bucate – unde peștele, strugurii și porcul la noi, la români, frăgezesc calea spre evitarea ghinionului și potențarea belșugului – sunt piese care, alături de o bună dispoziție obligatorie, cimentează calea spre fericire. (Pe alte meleaguri, altă bucătărie vizează același traiect.) La rândul-i, mass-media, mai ales cea audiovizuală, adâncește solemn intrarea în mecanica fericirii.

- E o presiune prea mare pe bietul om în prag de an nou! îmi mărturisea, dintr-un alt spațiu geografic, Adriana Brezeanu, cu un ceas înainte de intrarea în anul 2023.

- De ce crezi asta? am întrebat-o surprins.

- Vezi, din tot ce se întâmplă în jurul nostru, cu toți semenii care galopează – alături de media spre fericire, e greu să suporti povara prezentului.

- Poți să detaliezi puțin?

- Cred că ne lăsăm manipulați de mass-media și, adesea fără voia noastră, manipulăm și noi prin mesajele și imaginile postate pe rețelele de socializare. Individul, de oriunde pe planetă – mai puțin firește cel din Coreea de Nord, care-i capturat în alt năvod – e manipulat de cel mai bun prieten al său, telefonul. Astfel, la sfârșit de

an are doar opțiunea de a fi fericit, care implică două obligații: de a repudia toată zgura anului trecut și de a se naște cu o cămașă a sufletului nouă.

- Parc-ai mânuși bisturiul pe masa de operație, am adăugat mirat de perspicacitatea opticii.

- Nu, mi-e mai ușor cu bisturiul, zise ușor amuzată, corpul nu minte, tai ce e putred, las țesutul viu și, cu ajutorul Celui de Sus, pacientul se întoarce onest în Viață. Dincoace, în spațiul acesta cu timp ghilotinat de aparențe fără prea multă esență, descoperim că puțini dintre noi reușesc să se ridice la nivelul cerut.

Cei mai mulți trăim încă din debutul anului un sentiment de dezamăgire, de vid existențial.

- Oare nu ne sunt exagerate așteptările?

- Da, însă așteptările de care vorbești sunt invitate peste noapte, ating un înveliș superficial al sinelui. Problema adâncă e că ne-am obișnuit cu anul ce se pregătește să ne părăsească pentru veșnicie și, de multe ori, suntem speriați de elementul surpriză, care se naște pe trupul defunctului an.

- Totuși, decembrie e o lună a refugiului, ne înveșmântează într-un spațiu protector. Din acest motiv suferă cumplit cei ce sunt singuri, care ciocnesc cu pereții un pahar de vin ori de apă minerală la trecerea dintre ani. Văd cu ochii injectați zâna fericirii în jurul lor, chiar dacă e asamblată cretin în industria iluziei.

- Da, așa e, deși suferința e vie și în cluburile urlătoare, la petrecerile private, ori în sânul unei familii ținută în viață de centrifuga certificatului de căsătorie. Însă, deziluzia de care pomeneam și la care-ai făcut și tu trimitere vine și din faptul că, deși invocăm deschidere spre provocările vieții, preferăm cunoscutul noutății...

Telefonul prinse o râgâitură stridentă, iar vocea doctoriței din Germania se frânse înainte de a-i ura Fericire în Noul An.

"MELANCOLIE" DE LUCIAN BLAGA

Lucia-Elena LOCUSTEANU

*„Un vânt răzleț își șterge lacrimile reci
pe geamuri. Plouă.
Tristeți nedeslușite-mi vin,
dar toată durerea
ce-o simt n-o simt în mine,
în inimă, în piept,
ci-n picurii de ploaie care curg.
Și altoită pe ființa mea imensa lume
cu toamna și cu seara ei
mă doare ca o rană.
Spre munți trec nori cu ugerile pline.
Și plouă.”*

Poezia „MELANCOLIE”, de „poetul luminii” Lucian Blaga, face parte din primul volum „Poemele Luminii”, publicat în 1919, ca un dar făcut MARII UNIRI, volum dominat de marile concepte existențiale: misterul, iubirea, cunoașterea, natura, timpul și moartea, transpuse într-o poezie conceptuală,

meditativă, ce poate fi încadrată în modernism, cu implicații impresioniste și expresioniste.

Marian Mincu, în vol. „Lucian Blaga, Poezii”, Editura Albatros, București, 1983, relatează: „*Poemele luminii conțin (...) toate elementele programului expresionist: sentimentul absurdului, isteria vitalistă, exacerbarea nietzscheană a eului creator, retrăirea autentică a fondului mitic primitiv, interiorizarea și spiritualizarea peisajului, (...)*”

Poet liric prin excelență, Lucian Blaga cultivă cu predilecție metaforele revelatorii, ce potențează misterul existențial, versul liber cu metrică variabilă, redând astfel fluxul ideilor, ca și frenezia trăirilor.

„MELANCOLIE”, deși s-ar vrea pastel, e însă o meditație filosofică, confesiune elegiacă, cu un titlu încărcat de multiple semnificații, titlu – sinteză a unor trăiri profunde, trăsături ce încadrează poezia în genul liric.

Creând o atmosferă de meditație, de tristețe, dată de căderea neconținută a ploii și nu numai, prin glasul Eului poetic, folosindu-se de imaginile artistice, realizate cu ajutorul figurilor de stil, epitetelor și tropilor, poezia aparține genului liric confesiv.

Ca pastel, aduce imaginea subiectivă a toamnei, a unei toamne în care abundă „ploaia”, redată prin imaginile motrico-vizualo-auditive, deci, sinestezice: „*Spre munți trec nori cu ugerile pline./ Și plouă.*”, imagini ce ne trimit spre meditație asupra scurgerii implacabile a timpului, asupra imposibilității înfrângerii destinului.

E o meditație filosofică elegiacă asupra scurgerii timpului, care-i trezește Eului liric o profundă trăire a tristeții, transpusă-n durere, pe care însă o transferă întregului Univers:

*„Tristeți nedeslușite-mi vin, dar toată/
durerea/ ce-o simt n-o simt în mine,/ în
inimă,/ în piept,/ ci-n picurii de ploaie care
curg.”*

Are o structură compozițională simetrică, rotunjită, ce corespunde succesiunii ipostazelor Eului liric, reflectate la raportul dintre sine și Univers, dintre sine Timp și Destin:

„MELANCOLIE”: „Un vânt răzleț”/ (personificare metaforică)/ „își șterge” „lacrimile reci” „pe geamuri”/ (vitregiile vieții/ trăiri, sentimente)/ „Plouă.” „Și plouă.”/ (motive ale scurgerii timpului)/ „Tristeți nedeslușite”/ „durerea”/ „Și altoită pe ființa mea lumea imensă”/ „cu toamna” și „cu seara ei”/ (metafore revelatorii ale vieții și morții, ale scurgerii timpului, hotar între viață și moarte, motiv al jertfei, dar și al locului și al raportului eului liric cu Universul)/ „mă doare ca o rană”/ (comparație)/ „ce-o simt n-o simt în mine,/ în inimă,/ în piept,”/ (enumeratie)/ „ci-n picurii de ploaie”/(antiteză), „Spre munți trec nori cu ugerile pline”/ (teluric + cosmic + animal)/ (imaginea metaforică a Universului)

Motivul „ploii” deschide și închide poezia într-o construcție simetrică, circulară, specifică liricii blagiene, încadrând motivele centrale majore.

Structurată pe mai multe secvențe poetice, „MELANCOLIE” se deschide cu personificarea metaforică a „vântului”, căruia îi mai alătură un epitet apreciativ - „răzleț”.

Sintagma metaforică revelatorie „Un vânt răzleț” ar putea sugera tenebrele, trăirile întâmplătoare, inedite ale vieții în scurgerea indiferentă, tacită, implacabilă a timpului...

Om și timp, ca forme de cunoaștere exteriorizată, sunt cuprinse în metafora „ochiului”, aici „geamuri”: „Un vânt răzleț își șterge lacrimile reci/ pe geamuri. Plouă.” Această primă secvență poetică conturează, de la început, o atmosferă apăsătoare, de tristețe, dată de căderea neconținută a ploii, o altfel de trăire decât cea bacoviană, dat fiindcă trăirile eului liric sunt transferate unui element al naturii, devenit posesorul zbuciumului uman, poate al neputinței acestuia de a opri timpul.

Vântul personificat poate fi și un simplu element al naturii, element specific speciei pastelului, în acord cu unele secvențele poetice... Tristețea și durerea, sentimentele predominante ale următoarei secvențe poetice, altoite pe Eul liric, se amplifică, prin transfer, elementelor naturii, întregului Univers, timpului ireversibil, văzut metaforic în „picurii de ploaie care curg.”

Sentimentul melancolic de tristețe, dată de trecerea timpului, e perceput hiperbolizat, printr-o largă comparație, anticipată de enumerația unor metafore cu multiple trimiteri la stările sufletești difuze ale Eului liric „Tristeți nedeslușite-mi vin, dar toată/ durerea/ ce-o simt n-o simt în mine,/ în inimă,/ în piept,/ ci-n picurii de ploaie

DOR DE MARE **(PROZĂ SCURTĂ)**

Ecaterina CHIFU

Mi-e dor de mare, cum mi-e dor de Dumnezeu... de Dumnezeu cel Viu... de Dumnezeu cel Mare și cel Adevărat. Mi-e dor de luminile Dobrogei, de soarele ei alb ce scaldă străzile micului oraș care se duce spre mare de pe malurile Lacului Techirghiol: Eforie Sud.

Pe o limbă îngustă de pământ se ridică spre cer hoteluri și vile, între copacii foarte bătrâni, aduși de pe culmile carpatine în epoca de aur. Ei răspândesc răcoare și umbră plăcută în verile toride. Pacea se revarsă din înalt printre crengile verzi, copacii cu flori mov, albe, roșii, roz se leagănă în vânt, iar artezienele își răspândesc scânteirile luminoase printre trandafiri, purtând muzica apelor în parcul luminat de raze aurii.

Ne îndreptăm spre plajă cu bucurie copilărească pe străzile largi care duc spre cer. Da care curg."

Enumeratia, în tonalitate ascendentă: „în mine,/ în inimă,/ în piept”, este pusă în antiteză cu „picurii de ploaie care curg”, vers ce amplifică drama interioară - prin transfer la elementele naturii.

Natura, timpul, destinul își urmează cursul amplificând drama trăirilor în a treia secvență poetică, când Eul liric simte tristețea „altoită pe ființa mea imensa lume/ cu toamna și cu seara ei/ mă doare ca o rană.”

Comparația metaforică, din ultima secvență citată, întărește sentimentul dezolant al căderii neconținute a ploii, simbol al neputinței umane de a opri timpul, de a înfrânge destinul implacabil, acela al scurgerii vieții în moarte, în raport cu veșnicia naturii, Universului, sentiment amplificat și de prezența cuvintelor, așezate într-o sintagmă metaforică: „toamna și cu seara ei”.

Ultima secvență poetică, o concluzie, ce ia forma unei metafore revelatorii largite, adună într-o formulă magică teluricul, cosmosul și ființa într-un cerc ce se rotește la infinit, după aceleași legi nepătrunse în stratul de adâncime de cei trecători prin timp, folosind verbul la prezentul etern „trec”: „Spre munți trec nori cu ugerile pline.”/ Și plouă.”

Mărcile Eului liric sunt fie la persoana I – verbe și pronume: „simt”, „mine”, încadrând poezia în lirica subiectiv - confesivă, fie la persoana a III-a: „și șterge”, „trec”, fixând-o în lirica obiectivă, în acord cu tema -

aici avem impresia că toate străzile ce duc la mare se sfârșesc în cer. Îmi zic în gând: „Doamne, am ajuns în paradis!”. Aproape că alerg spre cerul atât de albastru, de „un albastru infinit” amplificat de infinitul mării pe care o văd de pe faleza înaltă și îmi bate așa de tare inima. Este verde, un verde ce bate în albastru. Nu mai este bleumarin, nici mov, că s-a schimbat ceva în inima ei. Acum, îndiguită, a pierdut farmecul de altădată, când o priveam la infinit, lovindu-și valurile înspumate de stânci și toată plaja era o mare de dantelă albă. Mi-a dor de apusurile de soare, unice în acest oraș. Soarele apune încet pe lacul sărat Techirghiol și tot cerul deasupra lui este roșu-auriu, având o lumină la care alergi, pe care ai vrea să o atingi să te pătrunzi de această minune. Pe mare, se mișcă nori roșietici, în timp ce marea își lasă muzica ei unică, irepetabilă în valuri, fascinându-ne, vrăjindu-ne cu farmecul ei.

Ce dor îmi este de mare, mai ales în zilele neguroase de iarnă. Să ne rugăm Domnului să ne mai îngăduie pe pământ să ne bucurăm de tot ce ne-a dăruit, multiplicând la infinit „corola de minuni a lumii”.

pendularea între două universuri: cel uman – perisabil, trecător și cel al naturii – veșnice și de nezdruccinat în curgerea implacabilă a timpului.

„MELANCOLIE” de Lucian Blaga – poezie modernistă, de cunoaștere, intelectualizează emoțiile în planul limbajului poetic și prin cultivarea metaforelor revelatorii, folosindu-se de multiplele semnificații ale unor motive ca „toamna și seara ei”, reflectând raportul melancolic al Eului cu sine, dar, mai ales, cu Universul, cu Timpul și cu Destinul, și se încadrează în genul liric și prin elementele de prozodie: versuri inegale metric, ordonate după necesitățile impuse de sentimentul transmis.

Natura este despodobită. Notele cromatice - cenușii, întunecate, capătă valoare de conținut, contribuind la conturarea unei atmosfere reci, dar nu dezolante ca în lirica bacoviană, pentru că ploaia devine orologiul naturii, orologiul toamnei vieții, încercând, într-un ultim și suprem efort, de a uni, înălțând pământul cu cerul, viața cu veșnicia, cosmicul îmbrățișând teluricul prin „picurii de ploaie”, creând o atmosferă tulburătoare, dar nu deprimantă... Un fel de sentiment de împăcare cu Destinul, de demnitate mioritică.

Lucian Blaga rămâne „unul din cei mai originali creatori de imagini ai literaturii române” după Eugen Lovinescu.

VERSURI

Carmen OLTEAN

Nemurire

În toiagul bătrânului se zbătea marea
Ea-i înghițise hărăzita lui iubită
În barba lui albă se aciuseră
Stelele ninse în nopțile ce o visa
Ieșind din mare răsând
Înțelepciunea lui râvnită de pelegri
Cu sandale roase de drumuri bătute
Să-l găsească, să-i ceară povețe
Era durere, trăire, resemnare
Doar amintirea iubirii îl mai ținea viu
Iubirea lui nu se frânsese niciodată
Nici marea nu înghițise ce el trăia
Nimic nu-i despărțise
Dimpotrivă, totul a continuat, a prins
aripi
Nu se credea înțelept, nu era învins
Lacrimile lui deveneau perle
strălucitoare
Erau un dar ce mulți râvneau
De câte ori le dăruia
Își imagina că așează colierul iubitei
sale,
Că o urmează în abisul mării...

Întoarcerea acasă

Sufletul meu se frământă în pâine
Cu îngeri la taifas clipe mângâi
Acasă mă întorc în suflet
Când grâul răsărea în glie
Și crudul verde ne dăruia zburdalnicie
Copilăria mea reînvie
Trăiesc clipa ploii, a secerii și a
bucuriei
Moștenita trudă a sfințirii de pâine
Mirosul coacerii mă îmbie
Nălucile fericirii-s pitite
În colțurile frânte ale pâinii
Poznași ne jucam de-a v-ați ascunselea
Inima era cucerită de joc,
Felia de pâine tiptil furată din casă
Alergam în neștire
Neștiind că însăptăm fericire

Mereu grâul măcinat mi-amintește
De-a duminicilor liturghie
Cum mama frământa aluatul
Și-n casă era veselie
Acum plânsul din mine e duioșie
Copila pierdută odată pe ulița morii
Trăiește departe în lume
Spunând povestea grâului și-a făinii
A mâinilor ce încă frământă,
A gustului pâinii străbune.

Părinții mei

Cioburi de amintiri
Sfaturi, pilde și povețe
Ce tata le dăruia pătruns
Neostoit în viață, lumina veghea
Trăiam adevăruri ce nu se sting
Rămân în noi de dat mai departe
Tănuite în seiful inimii
Le port precum aripi de uliu
Ce-și urcă zborul în înălțimi de
neatins
De unde-a văzut și dureroasa cădere
Tata crescuse trei copii
Îngenuncheat, cu mâinile crăpate
Cu credința udată cu lacrimi sărate
Ne-a lăsat în grijă ogorul mănos
Unde fluturi mișcându-și aripile
Pulbere de aur presară.
Ca un talisman ancestral
Sufletul meu își poarta părinții
Priviți în ochii mei limpezi
Îndrăzniți căci flăcările ce ard
Sunt din focul ingrijit
De mama și de tata.

Sâmburele și copacul

De aș avea în inimă un sâmbure
Aș crește un copac
Cu lacrimi l-aș uda
Din mângâieri să-nflorească
Petale albe surâzânde
Ochi melancolici să încânte cu
duioșia sa

Cu luna, stele cochetând
În indigoul nopții
Tot aurul ce străjuiește cerul voi păzi
Iar dimineața mă voi desfăta
Cu bulgărele din a soarelui lumină
Lăsând prin păr și frunze vântul
magic
Să mă învețe simfonii
Îmbrățișări să pot trimite
Livada înflorită să suradă
Tristeții să se piardă-n noapte...

Iubirea mută

Iubirea tace
În clape de pian neatinsă
În frunzele toamnei ce cad
Sărutând pământul
Dezgolindu-și copacii de strai
Plânsul sfâșietor al tăcerii
Se frange mut,
Pătrunde-n oase...
Un boboc de trandafir întemnițat
Pierdut în toamna, în culori roz
Un zâmbet virgin al iubirii
Înfrânge timpul
Evadat din vara efemeră
Nu lupta să-nflorească
N-a cerșit soarelui căldură
Nici cerului ploi
Și-a sorbit elixirul
Până când i-a sosit ursita
Nici îndrăzneț sau intimidat
Pesemne e răvaș pierdut
În sticla din oceanul timpului
Ce-și deschide petalele sublime
Sfidând timpul...
Acum acest boboc vrea din nou
Să dăruiască dragoste
Odată cu frunzele căzând...
El, nestemata coroanei
din toamna ce-și iubește
pământul în muțenie...

Sensurile profunde și ascunse ale operei marchizului de Sade (2)

George PETROVAI

Donatien Alphonse-François, marchiz și – mai apoi – conte de Sade (așa este prezentat autorul romanului *Justine*, opera sa reprezentativă, în *Nota Editurii Doris*, București, 1990), este tipul aparte de om și de scriitor „pe care ne-am obișnuit să-l condamnăm fără să-l citim, doar în baza articolului din cutare dicționar, ce ne informează, sec și simplist, că Sade este părintele sadismului” (Ed. Doris).

Ce ne spun dicționarele despre sadism? Nu numai că este plăcerea bolnăvicioasă „de a chinui pe alții sau de-a vedea cum suferă”, ci și „o perversiune sexuală, manifestată prin plăcerea de a supune partenerul la suferințe fizice și psihice”. La rândul său, internetul ne înștiințează despre Sade că „a fost un aristocrat francez, care a devenit celebru prin activitatea sa sexuală libertină, perversă și excepțional de violentă, dar și prin scrierile sale faimoase despre acest subiect”.

Mă rog, un portret foarte asemănător cu acela pe care Alexandre Dumas i-l face marchizului în romanul *Ange Pitou*: „neputând să se ridice la nivelul scriitorilor morali de prima mână”, Sade s-a complăcut în postura de „geniu al răului”, prin sufocarea virtuții și divinizarea publică a tuturor viciilor.

Cu completarea că toate aceste vicii (furtul, violul, bătaia cu biciul, homosexualitatea, privarea de libertate, prostituția, destrăbălarea unor călugări, falsificarea de bani, crima) sunt vechi de când lumea (vezi poeziile închinare de Sappho lesbianismului, homosexualitatea lui Deandosulea din *Cartea celor o mie și una de nopți*, uriașa corupție și decădere socială din ciclul lui Émile Zola, nelipsitele crime din principalele romane ale lui F. M. Dostoievski etc.), deci n-au fost nici inventate și nici „îmbogățite” sau „stilizate” de către Sade, ci cel mult experimentate de el, căci erau cunoscute și practicate de cam toți francezii timpului, nu numai de nobili și burghezii

înciocoți, dovadă marea destrăbălare și mulțimea crimelor săvârșite de „revoluționarii” iacobini în rândul tuturor stărilor sociale de la acea vreme: cler (mii de preoți nevinovați au fost uciși), nobili, târgoveți.

Nou este faptul literar că marchizul își „plimbă” eroina, pe blânda, frumoasa și virtuoasa Justine (virtuoasă și încrezătoare în Providență chiar după siluirea ei de călugări), prin diverse case, locuri și medii sociale, cumplite încercări din care scapă (jignită, bătută, exploatată și batjocorită, iar în final chiar condamnată la moarte de un tribunal de provincie pentru „furt, ucidere și incendiere”) cu încredințarea că „mi-a fost cu neputință să nutresc un singur sentiment virtuos după care să nu fi urmat de îndată un potop de rele”; nou este curajul cu care straniul autor spune lucrurilor pe nume (ticălosul Duborg îi aruncă în față orfanei de 12 ani că „această virtute cu care te tot lauzi nu-ți servește la nimic pe lume”, homosexualul marchiz de Bressac își justifică păcătoșenia prin impietăți de felul „acest Dumnezeu pe care-l mărturisești, nu este decât rodul neștiinței și al tiraniei”, iar planul uciderii mamei sale prin fiorosul sofism „Ce recunoștință aș putea să-i datorez pentru că s-a îngrijit de plăcerea ei?”, hiperperversul stareț Raphael îi spune cu cinism nefericitei, îndată după intrarea acesteia în mănăstirea augustinilor pentru a se închina în fața Fecioarei: „Stricată nenorocită, îți închipui că mai poți da înapoi? Ehehei, ai să vezi că era mai bine să fi nimerit într-o ascunzătoare de hoți decât la patru călugări reformați”, falsificatorul de bani Dalville, cel căruia Justine îi pansează rănilor provocate de doi călăreți furioși, o va răsplăti în scurt timp cu privarea de libertate, bătaia cu biciul și cea mai neagră nerecunoștință rostită vreodată de „bipedul fără pene”: „Ingratitudinea, în loc de a fi viciu, este deci virtutea sufletelor mândre, tot așa cum binefacerea este cu siguranță cea a sufletelor slabe”, iar înrăita hoată Dubois, după 10 ani de la prima întâlnire, îi servește eroinei mostre consistente din filosofia nelegiurii și a moralei dată peste cap: „Viciul nu este periculos decât pentru virtute, căci ea, slabă și timidă, nu îndrăznește nimic niciodată, dar dacă ar fi ștearsă de pe fața pământului, viciul nemailovind decât tot în vicii, n-ar mai tulbura nimic și ar face doar să înflorească alte păcate, fără a mai strica virtutea”); tot nou la marchiz este raportul răsturnat dintre virtute și viciu, precum precizează chiar el în deschiderea/prefața romanului („necazul chinuie virtutea, iar propășirea însoțește aproape întotdeauna viciul”), respectiv cum rezultă din acțiunea cărții, neîmpărțită pe capitole (cu excepția câtorva pagini la

început și la sfârșit, romanul în sine – ne face cunoscut însuși autorul – se cheamă „nefericitele peripeții ale tristei și nenorocitei Justine”, relatate chiar de ea) și, desigur, așa cum în Cuprins sunt înfățișate cititorului cele 10 virtuți pedepsite de „secolul cu totul corupt” (Sade): pudoarea, pietatea, binefacerea și toate celelalte încercări, până la ultima – „salvează un copil din incendiu și ajunge după această faptă la un proces criminal”.

De fapt, această ultimă încercare la care este supusă Justine nu atât de destin, cât de nelegiuirea generalizată și de obtuzitatea magistraților/tribunalelor, îi oferă lui Sade posibilitatea să se răfuiască nițel cu Justiția vremii sale („Cele mai rapide proceduri se întâlnesc la tribunalele de provincie, alcătuite aproape întotdeauna din niște proști, rigizi și imbecili, sau din brute, canalii, împăcați cu gândul că niște capete mai luminate le vor drege prostiile, nimic nu-i oprește când e rost să facă vreo câteva”), din pricina căreia (firește, în bună măsură și din cauza sa) a avut atâta de suferit. Da, căci din cei 74 de ani ai vieții sale (s-a născut la 2 iunie 1740 în Paris), circa 30 (după unii „numai” 27) i-a petrecut în „nu mai puțin de 11 închisori” (printre ele Vincennes și Bastilia), cu două îndelungate „popasuri” la ospiciul din Charenton.

Cu toate că „moralistii” și „pudibonzii” de-atunci și de mai târziu pun întemnițările lui Sade pe seama perversiunilor/sadismelor la care acesta se deda în timpul orgiilor, lucrurile sunt cu mult mai complicate, ba de-a dreptul neclarificate până în prezent în unele cazuri. De pildă, una din primele întemnițări ale marchizului a avut loc în 1768, an în care fostul sublocotenent din regimentul regelui este închis la Vincennes, pe baza acuzației văduvei Rose Keller (acuzație niciodată dovedită) că ea ar fi trebuit să suporte cumplita orori ale acestuia. Dar, ne informează Editura Doris, se pare că Sade „mai făcuse cunoștință cu celulele de la Vincennes”. De-abia eliberat, năbădiosul marchiz se vede târât în „afacerea Marsilia”, „o poveste asemănătoare cu aceea întâmplată nenorocoase văduve” (Ed. Doris), motiv pentru care Parlamentul din Aix îl condamnă, în contumacie, la moarte. De ce în contumacie? Pentru că reușise ca, însoțit de o cumnată (sora soției sale), să fugă la timp în Italia...

Revine în Franța pentru alte multe probleme cu oamenii legii („un lung șir de arestări și detenții”), astfel că în 1784, cinci ani înainte de revolta iacobină, neîmblânzitul (posibil nenorocosul, ba chiar nefericitul) Sade se află după gratiile Bastiliei, de unde arunca – pe fereastra celulei – „nenumerate hârtii” cu ororile săvârșite de supraveghetori și, prin

„portavocea” înjghebată din tubul pentru vidanjarea celulei, informa trecătorii despre torturile la care ar fi fost supuși deținuții. Asta, de alminteri, a fost motivul pentru care „unii autori îl consideră pe Sade principalul înfăptuitor al...căderii Bastiliei” (Ed. Doris).

După ieșirea din ospiciul Charenton (fosta soție, devenită călugăriță, refuză să-l vadă), neavând surse de trai și nereușind să se angajeze la vreo redacție, bibliotecă sau muzeu, marchizul falit are în anul 1800 nefericita idee să scrie romanul Zoloé și cei doi acoliți, cică roman „cu cheie”, dar în care lesne puteau fi recunoscuți Buonaparte și Joséphine. Firește, de îndată este săltat și întemnițat la Sainte-Pélagie, iar de aici este transferat la Charenton, unde moare pe data de 2 decembrie 1814.

La Charenton își redactează testamentul, în care se adresează „celor capabili să mă înțeleagă, iar aceștia mă vor citi fără nicio primejdie”, cerând/dorind ca după moarte „să-i dispară fără urmă și trupul, și sufletul”.

Ceea ce, desigur, nu se întâmplă cu sufletul, respectiv cu opera sa (nuvele, romane, piese, reportaje: Justine și continuarea sa Juliette, Crimele dragostei, Filosofia în budoar, Cele 120 de zile ale Sodomei etc.), îndeosebi după ce poetul Guillaume Apollinaire (1880-1918) descoperă sensurile adânci ale operei marchizului și – în carte Opera Marchizului de Sade (1912) – avertizează cititorul asupra specificității ei, de unde dreptul de-a fi inclusă printre „monumentele gândirii umane”.

La rândul lui, într-un studiu din 1930, Maurice Heine semnalează rezultatul pozitiv al persecuțiilor lui Sade în timpul vieții și după moarte: „cea mai mare parte a operelor sale sunt atât de căutate, încât au devenit...de negăsit”. Iar Editura Doris subliniază totala netemeinicie a opiniei lui M.A. Baudit despre marchiz și creația sa („opere de o monstruoasă obscenitate și de o morală diabolică”), de îndată ce avea să fie considerat, peste veac, spiritul cel mai liber care a existat până acum și unul dintre marii scriitori ai omenirii”. În plus, fiind Sade (alături de Stendhal) „un mare scriitor și un anticipator citat de către cei avizați” (Ed. Doris), psihopatologia trebuie să-i rămână profund îndatorată acestui „spirit singular”.

POEME

Sebastian DRĂGAN

Meravigliosa creatura

*Te-am prins de glezne ca trupul tău
să nu se înalțe la cer
Aveai oasele așa de firave încât
păreau tijele unor cale
Răsucite alb spre înalt, cu mirare
Nu știu cum ai reușit să stai aici
În bătaia vântului
Până să vin eu și să te înșfac cu
grăbire
Până să te strâng cu palmele
transpirate
Așa cum un copil ține de sfoară
baloanele colorate
Te plimbam după mine pe străzi,
prin orașe și târguri
Având de fiecare dată grijă să te
strecor
Prin mulțime sfidând privirile rele
din jur
Și ochii hămesiți să te sfășie de
culoare, de piele, de inimă
Coboram și urcam scările de fiecare
dată
Cu tine plutind ușor în urma mea
Te țineam hotărât de glezne
Și genunchii îți trosneau, alungindu-
se
Sonor și periculos
Așa cum umbrele cârnii tale se
strecurau
Picurând cu arome, pe jos
Nici nu mai știu de când te tot port
așa prin lume, după mine,
Că palmele au făcut răni și gleznele
tale mi-au intrat în os
Și-atunci când, dintr-o tainică și
amarnică
mistică frică
ți-am dat drumul
mi te-ai înălțat în suflet*

Ununa

*Vezi tu, cu ochii nu poți măsura
parfumul
pielii învăluite-n mângâierea limbii
mele
Vezi tu, cu mâinile nu poți mirosi
îmbrățișarea pleoapelor, nici auzi
plescăitul ochilor înfometaji
De dorul șoaptelor tale încâlcite
Vezi tu,
Sunt doar un orb când te pătrund
Și nu-ți văd întrepătrunderea,
ci doar o gust cu nesaț
lumina străfulgerată
a genunchilor tăi
Răstigniți
Vezi tu, doar când mă umilești cu
Muzica împleticită a mângâierilor
Peste tăcerea mea vulcanică
Vezi tu, doar atunci
Doar atunci nu ești cu mine
Doar atunci mi-ești interior
Și suntem
Unul
Una
Ununa*

Eu sunt bărbatul unei singure femei

*Eu sunt bărbatul unei singure femei
Al celei ce mă poartă în loc de
inimă, între coastele doi și trei
Eu sunt bărbatul unei singure femei
Al celei ce se uită pe sine când
vrem să fim trei
Sigur că-s bărbatul unei singure
femei
Al celei ce zgârie cerul nopții cu
flori, prin crengile de tei*

*Împletind cu miresme coroane de
voievozi și ahei
Aceleia ce se-nchină la icoana
sfinților mei ochi, răsând de farisei
Eu sunt bărbatul unei singure femei
Al celei ce-ngenuche cu fruntea pe
umerii mei
Când îmi împarte bucuria
Cu mâinile frânte de rugăciuni la
zei
Da, sunt bărbatul unei singure
femei
Aceleia care știe să-mi pășească
desculță pe suflet
Fără să lase răni, ca apa
neînceptută lunecând peste obraji ei
Numai aceea mă poate robi,
lăsându-mă să zbor
Ca-n valsul ce-o sărută pe glezne
Un, doi, trei,
Un, doi, trei,
Un, doi, trei.*

Douăzeci și unu

*Vrei să mă vinzi pe-un chilipir de
vorbe,
M-agăți la o tarabă, în talcioc,
Pe-o votcă să-ți dansez un
cazacioc,
Să-ți fac gheșeft la vreo trei ciorbe!*

*Sunt prăfuit și peticit regal
Am trupul tânăr, năvălit la scârbe
Stau drept pe tas, dar acele sunt
strâmbe
Când orologiul bate inegal*

*Nu cântăresc prea mult : două-trei
kile
fac zdrențele cu care-s îmbrăcat,
Fix paișpe grame sufletu-mi bărbat
Plus alte șapte grame, rimele din
file*

CALENDARUL

PAUL LEIBOVICI

„Timpul este o noțiune abstractă pe care o deducem prin schimbările (mișcările) produse lucrurilor „ERNEST MACH”.

Originea cuvântului „calendar” îl vom găsi în termenul latin „Calender” care înseamnă „registru” care derivă din cuvântul vechi „calendae” prima zi a lunii romane. „Calendarul hebdomadar” s-a stabilit pe baza deservirii fazelor lunii și datează din mileniul al II-lea î.Hr. Anul era împărțit în trei anotimpuri de către patru luni. Babilonienii foloseau calendarul de 12 luni care aveau, alternativ câte 29 și 30 de zile. Calendarul în limba ebraică se numește „Luah”. Împărțirea timpului s-a făcut după un calcul bazat pe mișcarea lunii și a soarelui. Luna Nouă este elementul component important în privința măsurării timpului. Romulus a adoptat anul etrusc de 304 zile împărțite în zece luni. Hindușii din zona Indiei au calendarul lor, indienii au calendarul Keli Yugo; La Nepalezi calendarul începe în 20 oct.879; Bengalezii, au calendarul sultanului Alaaddin Shah. Chiar și Francezii au adoptat calendarul după Revoluția Franceză. Numai Pompilius a adăugat anului lunile Ianuarius și februaris. Calendarul Iulian a fost introdus de Iuliu Caesar în anul 46 î.e.n. Acesta avea 365 zile împărțit în 12 luni, cu un an bisect. Calendarul Gregorian a fost stabilit de Papa Gregorie al XII în febr. 1582. Acesta are 365, 242503 zile.

Cunoaștem două categorii de zile-care nu le vom găsi în calendarul actual papal și nici în cel păgân. Timp de 2000 de ani, în lumea occidentală timpul a fost stabilit de același ciclu de șase zile pe săptămână. Din timpurile cele mai vechi au existat confuzii în calcularea timpului. Fără mișcare, timpul nu poate fi calculat. Calendarul universal din contemporanitate se bazează exclusiv pe rotația soarelui. Lunile și Săptămâna au fost stabilite complet arbitrar. El se diferențiază total de calendarul lunii-solar, stabilit încă de la crearea lumii. Expresia „lună - moonth” provine de la mișcarea lunii. Calendarul biblic se bazează pe mișcarea din natură, de la ani la luni, la zile – incluzând săptămânile -toate au la bază „mișcarea”. De aici pornește și confuzia între „calendarul modern” și cel antic. Calendarul actual are un ciclu săptămânal continuu, pe când Calendarul Creatorului măsoară fiecare lună în funcție de mișcarea lunii. Calendarul modern este un calendar solar care își întemeiază anul pe durata de timp necesar pentru ca pământul să se rotească în jurul soarelui. Ziua are la bază un calcul care se bazează pe timpul care durează pentru pământ o rotație completă: 24 de ore. În calendarul modern, săptămânile și lunile nu se bazează pe nimic în natură. E bine de precizat

că fără mișcare, timpul nu poate fi măsurat: de la ani la luni, de la săptămâni până la zile... toate sunt calculate pe același criteriu al mișcării.

Îmi permit să arunc o privire retrospectivă asupra numeroaselor CALENDARE apărute de-a lungul miilor de ani, precizând scopul lor unic: împărțirea (calcularea) cât mai corectă, mai logică a perioadelor de muncă și odihnă, fie că e vorba de o religie sau alta. În antichitate „mișcarea lunii” era factorul determinant pentru întocmirea calendarului. Aflăm din Scriptură că „luna nouă” este perioada între o Lună Nouă și alta. Metoda de împărțire a timpului se baza pe o împărțire naturală-zile, luni, ani. Înaintașii noștri acordau o mare importanță Începutului de lună. În acea zi – de început de lună, munca era interzisă. Acest fapt este subliniat în Biblie. Iată un termen „zilele de tranziție” care se păstrează și azi în Astronomie, dovadă că și împărțirea modernă a timpului își are sursele tot în Biblie. Luna Nouă începe cu un ciclu de patru săptămâni, iar luna nouă este următoarea zilei de tranziție. Luna este o veche metodă de diviziune a timpului, ceea ce vom observa la Calendarele Julian, cât și la cel Gregorian (calendarul modern). Conform Observatorului Naval al Statelor Unite ale Americii, o luna durează 29,5 zile. Așa dar unele luni au 29 de zile, iar altele au 30 de zile. Lunile Noi nu au nici o zi corespondențe în calendarul Gregorian, ale cărui luni calendaristice nu sunt legate de nimic din natură. Calendarul Gregorian solar are diferite zile de lucru: scurte, week-end, zile de săptămână naționale. Calendarul internațional Constant – cunoscut și sub numele Calendarul Internațional Perpetual, Planul Cotswort, Planul Eastman, Calendarul cu luni egale. Acesta a fost gândit și creat de Moses B. Cantworth, prezentat în 1923 drept calendar cu 13 luni a câte 28 de zile. Se bazează pe Calendarul Pozitivist publicat în 1849 de filosoful August Contel. Denumirile lunilor Mose, Homer, Aristotel, Arhimede, Caesar...!

Fiecare lună începe cu Prima zi și se sfârșește Sâmbăta. Fiecare an începe cu Dumineca . Calendarul Internațional e stabil. Cotswort se bazează pe Calendarul solar al reformei prezentat de Mose B. Kotsowert - prezentat încă în 1902 care a devenit calendarul adaptat de majoritatea țărilor.

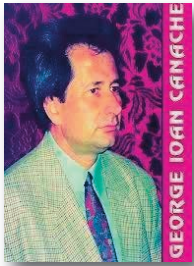
Trebuie recunoscut faptul concret al funcției internaționale, a păstrării unei legături, a coordonării timpului pe întregul Glob, între toate țările, popoarele lumii, indiferent de credința religioasă a popoarelor respective. Interesele pe plan internațional privind comunicările, calculele comerciale și nu numai. Acestea sunt unele din avantajele adoptării CALENDARULUI INTERNAȚIONAL.

În preajma ANULUI NOU CALENDARISTIC doresc tuturor OAMENILOR de BINE

PACE , SĂNĂTATE, BELȘUG .

Poezii din vremea tinereții

George Ioan Canache

Volumul de poezii „Poeme din tinerețe -poeme din vremea surdă- al scriitorului Nicolae Ioan Dragu, editat în anul 2021 la editura Ghepardul după 33 de ani de la evenimentele din 1989, poate fi categorisit literatură de sertar. Acest aspect nu s-ar datora abordării politice ci doar voinței unilaterale a autorului. Cele peste 160 de poezii au fost scrise în perioada anilor 1965-1968. De remarcat este faptul că în cei peste cincizeci de ani care s-au scurs de la scrierea lor și până la publicare autorul nu a revenit asupra textului. Aici păreri sunt împărțite în două tabere: cei care spun inspirația nu trebuie șlefuită pentru că diminuezi prospețimea textului și cei care afirmă orice operă de artă cuprinde 1% inspirație și 99% transpirație. Nicolae Ioan Dragu este poetul care sculptează în cuvânt cu profunzime încât propria durere nu contează: ... Tu, compoziție sacră / A infinitului sferic / Deocamdată jumătate lumină, / Jumătate Întuneric, / Vânează Taina din greu, / Naște planete / Pe paginile sufletului meu, ... Te rog pag 10

Imaginile create de poet nu au acea patină proprie șaizeceștilor ci sunt mai aproape de suflul apocaliptic specific filmelor horror după anii 2000: „ ...Trene de valuri tăcute adună cruci / Bărți spre noi de peste dealuri plânse. / Vânturate. Au rămas copacii lumii goi / Iar dacă toamnă-n țăr / Fug herghelii cenușii din privire... De pe o cometă alertă pag 32 Durerea poetului devine profundă, cu cât înaintăm în lectură, nu de puține ori ai impresia că poeziile au fost scrise pe un pat de spital iar afară lacrimile cerului completau pe cele ale pacientului: Viscerat, culp, avorton, / Handicapat vine dorul / De așteptare jugulat....Ca

să-mi treacă de urât, pag 107 În virtutea acelor vremuri se simte hăituit, iar el aleargă printre cuvinte ascunzându-se la umbra semnelor de punctuație: „Nu sunt mormânt de Cuvinte, nu am de ce să mă tem, Nu sunt noapte zdreanță, nici planetă de zgură, Vremea țărâna o scutură, munți de oale suntem, ...” S-a pus un preț pe capul meu pag 154

Poetul este un culegător de durere o găsește și în locurile unde te-ai aștepta mai puțin, în dragoste: Și de ce n-am recunoaște jălnicia din zei; / Își fac în sângele nostru de cap și de foc / Caracatițe întoarse din oarbele ceruri / Minuni ce încarnează dorința la loc? Iubirea pag 157.

Mereu își dorește cu totul altceva: când afară este cald poetul jinduie după iarnă. De fiecare dată este hăituit de monotonie: „Când cald e afară și e vreme bună, / Câmpia-n roduri coapte de văpaie / Mi-e dor de-o iarnă care se înfoaie / Îngândurării mele până-n Lună.” (Dorind să se întâmples o minune, pag.113)

Prizonier al dragostei romantice simte iubirea precum o încătușare, fără să îi ceară nimeni aceasta, el prin propria voință pătrunde în cușca dragostei: „Cu fustele suflecate până la țâțe, / Nu pot strivi și niciodată ierta, / Prăpastia dintre iubirile trădate / Nici lumea-jungla morții cu maimuțe, Uluitoarea ta cușcă de dragoste...” (Uluitoarea ta cușcă de dragoste, pag.156)

Cu pană sigură, din poezia pentru copii dezvoltă bijuterii: „A-ntrebat ce vrea păpușa / Dar drăguța n-a răspuns. / Mița i-a furat mânușa / Prinsă-n joc. S-a pus pe plâns. / Cum așa? De-o zi întregă / Fratelui inima-i frânge / Căutând să o-nțeleagă: / Oare sora de ce plânge?...” (A-ntrebat ce vrea păpușa, pag.176) Nimic surprinzător, poetul Nicolae Ioan Dragu, ne încântă la finalul volumului și cu o fabulă: „Supărat pe-orchestra sa / De târătoare și feline, / Concerta în ușa ta / Îmbrăcat în pijama / De călți solzi și mușama / Și cânta, interpreta / Din vioară, gură, orgă, / Cum că și-a uitat la morgă / Ca-n butchamp pe soacră sa. (Dragonul, tu și puricele) pag. 202

Scrisul domnului Dragu rămâne unul propriu dumnealui ce nu poate fi cuprins în tipare, metafora și imaginarul se înlănțuiesc oferind cititorului inedite imagini.

MIHAIL EMINESCU ÎN LIMBILE EBRAICĂ ȘI IDIȘ

Lucian Zeev HERȘCOVICI

Încep prezentarea cu o amintire. În urmă cu mulți ani am avut o conversație cu un prieten israelian, originar din Polonia, mult mai în vârstă decât subsemnatul, venit în Ereț-Israel de copil, în anii '30 ai secolului precedent. Numele lui era Iacov Lavy (Lozowski); trebuie să adaug: fie-i amintirea binecuvântată, deoarece nu mai este printre noi. Intelctual de elită, conferențiar universitar de filosofie, om cu o cultură generală vastă, dar necunosător al limbii române. Vorbeam despre literatura franceză și m-am referit și la literatura română. Reacția lui a fost: Eminescu! Intelctualul israelian cunoștea și iubea poezia lui Eminescu datorită traducerii ei în limba ebraică în care o citise.

Mihail Eminescu a beneficiat de traduceri numeroase, în circa 60 de limbi diferite. Printre care și în limbile ebraică și idiș. Traducătorii erau iubitori ai operei lui, care stăpâneau limba română, aveau cultură românească și cultură filosofică – și care stăpâneau limba ebraică și cunoșteau Biblia Ebraică și Talmudul, sau limba idiș și gândirea evreiască est-europeană. Eminescu nu a fost primul poet român tradus în limba Bibliei și în limba vorbită de evreii așkenazi. El a fost precedat de Vasile Alecsandri, tradus sub formă de poezii izolate în „Anuar pentru Israeliți”. La început, Eminescu a fost tradus de asemenea sub formă de poezii izolate în periodice sau în volume generale de poezie românească tradusă. O asemenea traducere ebraică a apărut la Viena la sfârșitul secolului al 19-lea; deocamdată nu am putut-o identifica. Tot la Viena a apărut o traducere în limba idiș a poetului botoșănean Solomon Segall, în antologia sa intitulată „Antologie Segal: rumenișe dikhtung”, în anul 1922. Alte câteva traduceri ebraice de poezii izolate au apărut în perioada interbelică; printre traducători se pare că s-au aflat poetul Eliahu Meitus și scriitorul Idov Cohen. După cel de al doilea război mondial, traduceri din poezia lui Mihail Eminescu au început să apară în Israel. Sub formă de traduceri de poezii izolate, am identificat pe cele făcute de poetul Ieruhim Lurie, apărute în

suplimentul literar al ziarului „Yedioth 'Aharonoth” în numărul din 15 noiembrie 1974. Este vorba de poeziile „Și dacă...” și „La steaua...”

Poezii de Eminescu au apărut în traducere ebraică și în volume speciale. Primul volum de poezii eminesciene în limba ebraică, intitulat „Shiyriym” (=Poezii) a apărut în anul 1954 la editura „Achiasaf” din Ierusalim, traducător fiind poetul Yehoshua (Iosua) Tan-Pai (1914-1988). Traducătorul, născut la Chișinău sub numele Șaie Budeștski, absolvent al gimnaziului ebraic „Maghen David” din orașul său natal, era bun cunosător atât al limbii române, cât și al limbii ebraice. În anul 1934 s-a stabilit în Palestina mandatară, alăturându-se kibuzului Magdiel, aparținând organizației sioniste socialiste „Hashomer Hatzayir”. Ulterior a început să publice poezii în limba ebraică, iar în anul 1937 a devenit colaborator permanent al suplimentului literar al ziarului „Davar”. După studii la Paris (1937-1938) a revenit în Palestina mandatară și a funcționat ca redactor al ziarului „Haaretz” din Tel Aviv. Numele „Tan-Pai” este anagrama numelui schimbat în „Paitan”, respectiv cântăreț, poet. Este autor a 41 de volume, care includ poezii originale ebraice, cărți pentru copii, traduceri din limbile idiș, română, rusă, germană, engleză și franceză în ebraică, precum și al unui dicționar monumental francez-ebraic. Laureat al Premiului Bialik. Decedat la Tel Aviv, 1988. Volumul de poezii traduse de el din Eminescu include 18 poeme și poezii. Primul poem din volum este „Luceafărul”. Urmează cele cinci „Scrisori”, câteva poezii de dragoste și referitoare la natură, de influență populară: „Făt Frumos din tei”, „Povestea teiului”, „Freamăt de codru”, „Iubind în taină”, „Pe lângă plopii fără soț”, „Lasă-ți luma ta uitată”, „La mijloc de codru des”, „Între paseri”. În continuare apar poezii de critică socială: „Ai noștri tineri”, „Viața”, „Împărat și proletar”, „Criticilor mei”. Selecția făcută de Yehoshua Tan-Pai reflectă gândirea sa și predilecția pe care o avea. „Luceafărul”, poem care include elemente mistice creștine, dar și iudaice cabalistice și cosmogonice, este prezent în volumul tradus de Tan-Pai, ca și în alte traduceri, la care ne vom referi în continuare. Lucru valabil și în privința poeziilor de dragoste.

Alegerea unor poezii în gen popular reflectă gândirea poetului kibuznic revenit la viața rurală și la munca agricolă. Prezența poeziilor cu caracter social și revoluționar (deși conservator) indică gândirea socialistă a poetului traducător. În privința limbii ebraice folosită de el, aceasta este de coloratură biblică, o limbă clasică. Numele „Făt Frumos” este tradus cu expresia „Ben Porath”, folosită în cartea Geneza pentru caracterizarea lui Yosef. Cuvântul „codru” este echivalat cu termenul „ya'ar”, pădure. Arborele „tei” este tradus uneori cu termenul clasic „thirzah” și alteori cu termenul mai târziu „tilyah”. Luceafărul este numit „Heylel ben-Shachar” (nume prezent în cartea Isaia 14,

12), respectiv Steaua Aurora, acesta fiind și titlul traducerii poemului; în text este menționat și numele Hyperion. În privința termenilor mistico-cabalistici, poetul traducător se străduiește să-i folosească în forma existentă în iudaism, evitând uneori termenii creștini din Noul Testament. De exemplu, versul „Cum e Fecioara între sfinți” din poemul „Luceafărul” este tradus „Kebath-malakh beynmalakhiym” (=Ca fiică de înger între îngeri). În „Scrisoarea a treia”, versul „Că, mulțămînd lui Cristos” este tradus „Wethodah le'Elohiym” (=Și mulțumesc lui Dumnezeu). Yehoshua Tan-Pai folosește și neologisme, cuvinte de origine străină, de exemplu cuvântul „voievod” în poemul „Luceafărul”, pe care îl explică în note, afirmând că înseamnă „ben-melekh”, fiu de rege.

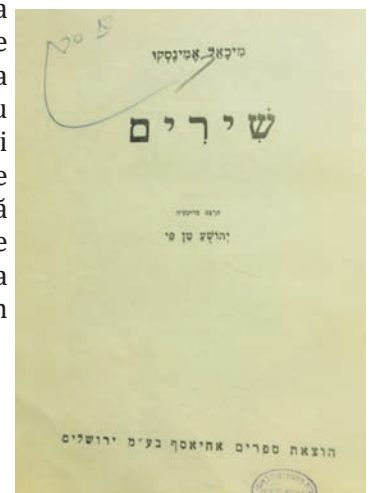
Alt caz este al cuvântului „proletar” în traducerea poeziei „Qeiyasar uproletar” (=Împărat și proletar). În privința poeziilor epice, Tan-Pai este un povestitor în versuri, ca și Eminescu. Pentru a explica lucrurile, el oferă un tablou istoric în note. În cazul poemului „Scrisoarea a treia”, în afară de cadrul istoric, el introduce în note explicația evenimentelor și scurte biografii ale personajelor. În note de asemenea sunt menționate datele și locul apariției inițiale a poeziilor traduse. Termenii latini prezenți în textul eminescian sunt și ei traduși și explicați în note. În privința poeziei „Scrisoarea a cincea”, în care personajele sunt de origine biblică, iar Eminescu le menționează din traducerea românească a Bibliei, Tan-Pai le readuce la forma ebraică biblică: în loc de Samson și Dalila – Shimshon și Delilah, iar fraza „Biblia ne povestește de Samson” este tradusă „BeSeferHaShoftiym qar'anu 'al Shimshon” (=în Cartea Judecătorii am citit despre Samson). În privința versificației, Yehoshua Tan-Pai respectă cu strictețe metrica, ritmul și rima eminesciene, în măsura posibilului chiar și aliterația, ceea ce ne face să simțim un Eminescu original care parcă vorbește în limba ebraică biblică, prin citate biblice readuse în limba literară în curs de modernizare și stabilizare. Prin folosirea specială a diferitelor cuvinte ebraice în formă literară, chiar și prin formarea unora din rădăcinile ebraice, putem spune că Yehoshua Tan-Pai nu numai că a tradus poezii de Mihail Eminescu din limba română în limba ebraică, dar a și contribuit la dezvoltarea și îmbogățirea limbii ebraice literare. Volumul este prefăcut de un articol biografic și literaro-analitic de Mihail Sadoveanu, tradus în ebraică de Yehoshua Tan-Pai.

Cea de a doua culegere de poezii de Mihail Eminescu traduse în limba ebraică aparține poetei Ahuvah Bat-Hanah (=Ahuvah Rudnick), născută în România în anul 1919 sub numele Ahuvah Lipkifker. Poeta a emigrat în Israel în anul 1958 și a încetat din viață în anul 1996. Ea a publicat în limba ebraică 13 volume de poezii originale și poezii pentru copii, traduceri din limba franceză (printre care poezii de Stéphane Mallarmé și proză de Guy de Maupassant) și din limba română. Poeta era bună

cunoscătoare a limbilor română, ebraică și franceză. Primul ei volum de poezii în limba ebraică apărut în Israel este din anul 1959. Volumul de poezii de Mihail Eminescu tradus de ea în limba ebraică a apărut în editura „Machbaroth LeSifrut” din Tel Aviv în anul 1990. Volumul, intitulat „Mivchar shiyriym”, cuprinde 15 poeme și poezii în originalul românesc însoțite de traduceri în limba ebraică. Textele originale și traducerile ebraice apar pe două coloane, o pagină vizavi de alta. Traducătoarea a adăugat un studiu introductiv asupra vieții și operei lui Mihail Eminescu.

Referitor la poezia eminesciană, Ahuvah Bat-Hanah subliniază influența folclorului românesc asupra autorului ei. Poeziile selectate de Ahuvah Bat-Hanah sunt în special lirice și de influență folclorică și mistică, precum și de dragoste: „Ce te legeni, Codrule!”, „Coborârea apelor”; „Luceafărul”; „Din noaptea...”; „Despărțire”; „Melancolie”; „Și dacă ramuri-”; „Cu penetul ca sifidul”; „Scrisoarea I”; „La fereastra despre mare”; „Revedere”; „Sonet (Trecut-au anii)”; „Ce suflet trist”; „Cărțile”; „Criticilor mei”. Autoarea studiului introductiv afirmă că „Mihail Eminescu a înălțat geniul românesc pe o culme nouă... Eminescu a deschis orizonturi noi (literaturii române), a introdus în ea secretul poeziei și filosofiei germane și i-a deschis o poartă spre izvoarele culturii antice. Și cel mai important: el a introdus sânge proaspăt limbii palide, retorice și abstracte a poeziei și a înzestrat-o cu instrumente noi. Literatura română modernă începe cu el”. Ahuvah Bat-Hanah se referă la muzicalitatea poeziei lui Eminescu, ca și la influența actului Creației lumii asupra gândirii lui filosofice și poeziei lui mistico-filosofice: în acest sens, ea se referă la poemele „Scrisoarea I” și „Luceafărul”. Referindu-se la „Luceafărul”, ea subliniază că acest poem este „podoaba creației lui Eminescu” și menționează influența folclorului asupra lui. Autoarea studiului introductiv traduce poemul sub titlul „Lucifer”: ea subliniază că este poemul dragostei imposibile între o pământeală și un nemuritor, care trezește teamă pământenei. Din cauza aceasta, traducătoarea alege numele Lucifer în locul Luceafărului. De fapt, Lucifer reprezintă un demon și spaima. În privința numelui, ea introduce totuși și denumirea „kochav rakh-'or” pentru „luceafăr blând”. Atunci când Hyperion (numele este păstrat) se adresează lui Dumnezeu, el i se adresează cu formula „Aviy” (=Părinte), ca și în original.

Va urma

„Ratat de Metafizică”- sau : despre erorile, de azi și de ieri, ale omenirii – în general - și ale omului, în special

Kosta VIANU
(alias Octavian Constantinescu)

Adrian Botez scrie. Mă bucur enorm să spun asta, azi, după ce am apucat în mână ultima (dar nu cea din urmă) carte de poezie a scriitorului. Care a revenit, la propriu, din morți, după cum îmi mărturisea, mai deunăzi. Adrian Botez scrie, dar nu scrie oricum. Cartea sa de poezie „Ratat(sic!) de metafizică”, precedată de un „Prolog” ușor explicativ, alcătuită din trei părți, Partea I – „Ratat de metafizică”, partea a-II-a, „Rubaiyatele unor zori nemaîncercați” și, respectiv, „Epilog”, nu este ușor de citit, mai ales pentru un neavizat, cum mă aflu. Pentru că Adrian Botez scrie cu patimă, scrie scrâșnit, aproape ostil, uneori batjocoritor, despre un subiect care a preocupat omenirea, încă din vremuri de mult apuse. Titlul cărții pare să fie și el batjocoritor, peiorativ. Prin simpla eliminare a literei „T” din cuvântul „tratat”, autorul obține un joc de cuvinte cu dublu sens: te-ai aștepta să fie vorba despre metafizică în înțelesul ei clasic, obișnuit, aristotelic, ontologic. Pornind, bineînțeles, de la sensul „comun” al cuvântului, acela de studiere filosofică a realității (cf. Meta (gr.) – „după”, „conform cu” sau „despre” și, respectiv, „phisika” – „realitate”, „existență”, „concret”) autorul ajunge la eșecul omului de a cunoaște realitatea, la „rateul” demersului filosofic de a cunoaște ceea ce, el însuși, prin propriile forțe - NU POATE. Așa am înțeles eu, cu puțințele mele cunoștințe, dar, mai ales, în urma lecturii poemelor, de o largă diversitate, formă și respirație, cuprinse în carte. Las a mai pomeni că, la așa-zisa confuzie - voită, intenționată de autor - contribuie, din plin, și celălalt sens, modern, al cuvântului în cauză. Dacă filosofii veacurilor recente au găsit de cuviință să recurgă la înțelesul „pe dos” al cuvântului „metafizică”, luând în considerare celălalt înțeles al particulei grecești „meta”, acela de „peste” sau „dincolo de”, și obținând astfel un cuvânt al cărui înțeles profan este exact contrar celui inițial, respectiv dincolo de realitate sau experiență, atunci înțelegem un pic mai bine, cred eu, intenția peiorativă, sau în răspăr, a titlului cărții. Oricum

ar fi, autorul are, față de lumea în care trăim (ba, chiar și despre cea în care, după toate datele evangheliilor, vom ajunge după moarte), o atitudine crâncen critică, cu accente adesea batjocoritoare.

Dacă, în „Prolog”- poezia care deschide volumul –, lucrurile par cumiști, chiar cuviincios așezate :

„Și de-oi muri.....Cu-același sânge proaspăt - și fără de simbrie...” etc. -

în cele care urmează, lucrurile nu mai par să fie la fel. Cu toată aluzia fină la Blaga, (**„sub Solzii Cuvintelor – se ascunde/PEȘTELE: <<mut ca o/ LEBĂDĂ>>”**), poezia care poartă titlul volumului începe scrâșnit, acuzator, autopersiflant:

„ascund Aureola - cu tot cu/SFINȚI: ascund dovezi de /DUMNEZEIRE – ucid/TRUVERI - sting/MUZICI – sufoc/LUMINĂ:RATAT DE/METAFIZICĂ/ ...sunt arestat în/NOROIOASA CRITICĂ – apoi – lepădat în/ATOTVOIOASA UITARE!” Apoi, în relația sa cu Crist, poetul e silit parcă „să cadă pe C(K)ant”, aluzie, bineînțeles, la neputința filosofiei clasice (și mai ales moderne, aș zice) de a dibui „rosturile” ascunse, puse de Divinitatea Atotcreatoare, în „iconomia” universului:

„...tu Danseză – Cântă – STRIGĂ-N STELE: FĂ-TE CORIBANT (preot antic al zeiței Cybele, nota mea)! ...altfel nu-i nimeri – în Lumi – nici pe o Parte: ci pe „C(K)ANT”!”

În poezia „UN OM – ÎNTR-O DIMINEAȚĂ” avem de-a face cu altceva, mult mai câncen, dar în același ton, anume că toate ideile filosofice omenești sunt simple balegi. Imaginea este aproape un film caricatural, fiindcă vecinii omului (un om voind să fie, de fapt, OMENIREA !) se văd siliți să „rânească” idei și sisteme, aruncând, peste întreaga lume, ceea ce autorul numește „balegă filosofească”. Toate acestea ne transformă, pe toți, pe noi și chiar pe sfinți, spune autorul, în locuitori ai unei bezne, din care nu putem ieși fără să puțim. Aluzia la băjbăiala omului, încrâncenat să cunoască realitatea, este evidentă.

Speranța? Da, este și ea prezentă, ca o descâlcire de umbre, ca o iluminare, în vers rimat, de data aceasta (de altfel, cele mai gustate de mine versuri ale autorului sunt acestea, unde apare, ca o geană de răsfăț, JOCUL). Deși cu prețul morții timpului, omul poate, în sfârșit, să acceadă la tainele universului, însă numai în frăție cu Crist, împlinind, împreună cu EL (ce idee îndrăzneată!), uciderea definitivă a timpului, ca entitate cosmic-filosofică:

„...Nimeni nu va-mbătrâni:/În CÎNTEC ne-om întâlni/Și ca MUNȚI! – NE-OM SUMEȚI:/...Numa NUNȚI om pomeni!/DESCÂNTECUL – I-om sfârși (poezia „DESCÂNTEC – PENTRU MOARTEA TIMPULUI).

Îndrăzneată, până aproape de sacrilegiu, mi s-a părut o altă poezie amară : „Singur – pe banca acuzaților”,

unde la Judecata de Apoi, Sieși Acuzator și Acuzat, Dumnezeu se va judeca pe sine și Creația Sa, ca un Suprem/SUBLIM infractor și Criminal Cosmic. Da, poate că Lumea, așa cum o vede autorul, e o imensă CRIMĂ, deși n-aș putea adera, cu totul, la o idee de o asemenea îndrăzneală blasfemică, drept să spun.

Adesea, în versurile sale se deslușesc accente de revoltă, față de multe și față de tot. Față de sine, uneori, sau față de propria conștiință. Față de regnuri, față de tâlcuirile mincinoase din unele cărți, față de neputința, nu doar a omului, ființă pieritoare, dar chiar față de singura sa operă dăinuitoare, ARTA.

Alcătuirea veacului e falsă, pare un COMLOT AL DIZARMONIEI, împotriva a tot ce este Creație divină, temeinică și lămurită : autorul pare să nege omului puțința cunoașterii lumii, dar și a cunoașterii de sine. FILOSOFIA/ȘTIINȚA, care părea să aducă omului cunoașterea adevărată, e denunțată ca fiind un instrument fals, aducător de rătăcire. Un loc aparte, în revolta sa, îl au, desigur, contemporanii, zugrăviți nemăgulitor, un exemplu demn de reținut fiind POLITICIANUL, care este o "conștiință descheiată", aluzie, destul de străvezie, la lăcomie, perversitate și pornografie. Nimic nu este uitat, nimic nu este iertat, până și obiectele din propria cameră sunt privite ca posibili dușmani. Cărțile din rafturile bibliotecii conspiră împotriva cunoașterii reale, "năvălesc" sub formă de fraze ale unor "somități literare", deconspirate ca "Frânturi Gheboase", grețoase, care îi sugerează să părăsească viața. Ce ecouri de peșteră imundă i-au provocat aceste concluzii - nu pot desprinde. Cert este că dezamăgirea e totală, iubirea omenească, a firii, a trupului, e un "closet". Acestor imundități autorul le preferă "o rază de lună spălată cu înseși lacrimile ei", imagine de o deosebită suavitate, picată, ca din lună, în tot acest concert orgiastic, de nimicnicii facil-omenești.

Speranța nu este, totuși, - în mod surprinzător, aș zice - pierdută, fiindcă "munții cântă ca truverii", iar la o stână "Crist aprinde foc de lire", omagiu adus, poate, faptelor curate de la origini, nepervertite, simple, înscrise în datini. Poemul mai cuprinde și alte repere ale speranței, PUSTNICII DIN MUNTE, cu Mierea Cuvântată, care "miruiesc frumos și bine", iar spada marilor arhangheli aduce, în sfârșit, **DREPTĂȚI. Pare un elogi cuminte, adus cunoașterii lumii prin mister, prin sfințenie, prin har și duhovnicie curată, nepervertită de lumesc.**

Multe și mărunte ar mai fi de spus. Poate că priceperea mea, puțină, nu-mi îngăduie să văd limpede și clar totul, așa cum ar trebui. Ici-colo deslușesc, cu claritate, unele îndemnuri-porunci, cum ar fi aceea "nu scrii - asta-nseamnă să nu fii!" sau avertizări cumiști, de genul "...Slova-mi - de citești - vei plânge...".

ARTA, ca supremă creație umană, este cea văzută de autor, totuși, în opinia mea, cea care îi va permite omului cunoașterea de sine și a lumii. Pentru că este

atribut divin, lăsat, cu mărinimie cerească, omului plămădit din lut murdar, iar SFINȚENIA ARMONIEI e cheia are descuie TEMPLUL CUNOAȘTERII:

"...iar Păsări-Îngeri mă privesc - și - blând - măntreabă - ca un Vânt :

"Dar ce-ai făcut să meriți ZBORUL ? - Întâlniși SFINXUL - pe Pământ ?"

...smerit - eu le răspund - în Șoaptă (...dar se aude și în Cer !):

"Păzit-am ARMONIA SFÂNTĂ ! - căci STRUNA mea e de TRUVER..."

...Atunci - în Cârdu lor Galactic - s-a fost deschis un **CER APRINS**

și-am înțeles că doar **NEBUNII** - cred **CÂNT** - că... **POATE FI ÎNVINS !"**

Despre partea a doua, "Rubaiatele unor zori nemaîncercați", pot spune doar că sunt mici bijuterii versificate, tratând cam despre aceleași lucruri și fapte, doar că într-un fel mai potolit, mai înțelegător, mai fără asprimea deznădejdilor, din prima parte a cărții. Chiar dacă, și aici, ideile filosofice sunt doar idei scoase din joben, iar metafizica este "leproasă", speranța către rezolvarea divină, prin MIT și MISTER, e mai puternică, parcă. Raiul cunoașterii desăvârșite pare aici ca o veșnică NEDEIE (sărbătoare campestră, curat-pastorală). Îndemnul la întoarcerea la tradițiile limpezi și simplu-omenești e mai clară.

Iar îndemnul la rugăciune sinceră, nepervertită, pare să fie, și în această parte a cărții, un "vademecum" de cunoaștere neîngrădită a lumii și universului:

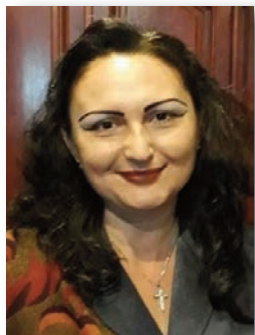
"Să papagalicești Cuvinte fade - răs-tocite/ ori să te rogi lui CRIST - prin Guri Străine - Plictisite/Batjocorire e - de ZEU"/În RAZA-I - înfrânt - stai:/TU - arată-i SINGUR - Răni! - ...spune-ți Durerea - deci: CE <<VRAI>>!"

Cele patru poeme din "Epilog" nu-s alta decât concluzii trase, în urma a tot ce s-a spus, în primele două părți. Întrebarea e inutilă, închinarea fără fandoseală e calea către cunoaștere, care duce, în cele din urmă, la **CETATEA ARMONIEI CELESTE**, singurul **ADEVĂR** nepervertit, nespurcat, neîntinat. **IUBIREA, DREPTATEA, PÂINEA** - înțelegând, prin aceasta din urmă, existența, obținută ca preț al muncii oneste - să fie călăuzele către iluminarea finală, deplin-lămuritoare.

Închei lectura cărții, cu regretul de a nu fi putut desprinde tot adevărul ascuns, bănuieț, neîntrezărit, toată intenția de comunicare a autorului, care, **PRIN FRUMOS NE ÎNVAȚĂ SĂ IUBIM LUMEA**, să o cunoaștem întru **ADEVĂR**, iară nu prin false scâlâmbăieli mistico-științifice, prin pervertire și dezmaț intelectual dement, ci prin **SFINȚENIE și TAINĂ**.

...Adevărată Evanghelie a Cunoașterii Supreme, această firavă slovă va fi, dacă lumea nu se va perverti cu totul, o **CARTE A CUNOAȘTERILOR VIITOARE**.

PORTRET DE ARHIVIST - ION HELIADE- RĂDULESCU

Magdalena ALBU

A creiona portretul de arhivist al unei personalități polivalente de anvergura primului președinte al Academiei Române, în 1867, savantul Ion Heliade-Rădulescu, înseamnă a realiza o binevenită suprapunere istorică între perioada domniei lui Gheorghe Dimitrie Bibescu (de la a cărei urcare pe tronul Țării Românești se vor împlini exact 180 de ani, în decembrie 2022) și parcursul biografic, din această perioadă, al marelui cărturar român. Coordonatele în care vom așeza acest moment deosebit de relevant din destinul personal al lui Heliade și, deopotrivă, al istoriei Arhivelor Naționale, sunt cele ale cadrului epocii primului reformator luminat al Armatei Române, o perioadă de cinci ani plină de transformări benefice, progresiste, pe mare parte dintre planurile vieții social-economice a Munteniei. De altfel, numirea savantului la conducerea Arhivelor s-a datorat aceluiași domnitor Bibescu, prin intermediul Decretului semnat de acesta, la data de 24 iulie 1843 (“Binevoind Domnia Mea, orânduim în postul de arhivar al Statului, în locul clucerului Costache Bobescu, care este chemat la altă slujbă, pe d-lui paharnicu Ioan Eliad, al căruia post ce a ocupat până acum sub numire de colaborator al Eforiei Școalelor se desfășurează.”), și publicat, două zile mai târziu, în numărul 67, din 26 iulie 1843, al publicației Țării Românești - “Buletin. Gazetă oficială” -, actualul “Monitor Oficial”, la pagina 265, predecesorii săi fiind, în ordine cronologică, de la înființarea instituției (la 1 mai 1831), biv vel căminarul Iordache Rasti (1831-1837) - primul arhivar al Principatului - și Costache Bobescu (1837-1843).

Director al “Buletinului oficial la postelnicie” (Monitorul Oficial), din decembrie 1832, tipograf, traducător, proprietar al “Câmpului lui Eliad” de la Obor, fondator al presei românești moderne, prim președinte al Academiei Române, Ion Heliade-Rădulescu a fost, după cum a scris Mihai Eminescu în ziarul “Timpul”, datat 21 noiembrie 1881, “cel dintâi scriitor modern al românilor și părintele acelei limbi literare pe care o întrebuițăm astăzi”, dar și “a doua mare personalitate a literaturii române” după Dimitrie

Cantemir, conform criticului și istoricului literar George Călinescu. Anul acesta, numărăm 220 de ani de la nașterea acestui mare cărturar de secol XIX, precum și un secol și jumătate de la trecerea sa la cele veșnice, un spirit vizionar și enciclopedic care argumenta, în primul număr de ziar românesc de pe teritoriul Principatului Munteniei, faptul că “Folosul Gazetei este de obște și deopotrivă pentru toată treapta de oameni (...)”.

Nepot al colonelului Al. Danielopol, de origine greacă, din armata țaristă, și fiu al funcționarului militar Ilie Rădulescu, colonel în armia rusească (în vremea războiului ruso-turc) și participant la mișcarea lui Tudor Vladimirescu, în 1821, Ion Heliade Rădulescu, autor, printre alte opere alese, al baladei “Zburătorul”, publicată în “Curierul românesc”, în anul 1844, precum și al “Echilibrului între antiteze”, a primit o educație aleasă, pe de o parte, prin contribuția profesorilor greci, iar, pe de alta, sub înrâurirea dascălilor români, călugărul cărturar Naum Râmnicianu având un cuvânt important de spus în formarea tânărului Niță. Începând cu anul 1818, Eliade se înscrie la “școala academicească” de la Sf. Sava (prima școală cu predare în limba română), înființată de inginerul și teologul Gheorghe Lazăr, alături “de toată cinstea vrednică tinerime”, un for pedagogic de anvergură sub raport educațional-patriotic, unde îl va secunda, începând cu 1820, în activitatea sa didactică, pe marele învățat al Transilvaniei, preluând, doi ani mai târziu, până în 1827, frâiele conducerii acestei instituții, după retragerea în satul natal, Avrigul Sibiului, pe motive medicale, a întemeietorului învățământului din Țara Românească în “limba maicii sale” și colaborator al Revoluției de la 1821.

Școala de la Sfântul Sava a pregătit o seamă de reprezentanți iluștri ai pașoptismului, în condiții destul de grele sub raportul modului de desfășurare a activității didactice, situație descrisă de către Eliade într-o misivă adresată lui C. Negruzzi și publicată, mai târziu, în anul 1836, în “Muzeul Național”: “Am început lecțiile mele de gramatică până am sfârșit cu dânsii un mic curs de matematică și geografie împreună în limba națională în vreme de șase ani. (...); fiecare școlar aducea câte un lemn de pe unde găsea, care abia era în stare să încălzească preajma unei sobe sparte (...). Tremurând, cu mâna înghețată pe compas și cretă, ne făceam lecția și Dumnezeu a binecuvântat ostenele noastre, care erau niște minuni ale dragostei și ale hotărârii. Școlarii aceia s-au împrăștiat profesori prin județe; (...); limba ce s-a legiuuit în acele dărâmături s-a îmbrățișat de toată tinerimea și felul scrierii și ortografia s-a introdus în toate cancelariile. Rod al aceleiași strădanii este și teatrul național.” De fapt, schimbul acesta epistolar dintre Heliade Rădulescu, Gh.

Asachi și C. Negruzzi a fost unul deosebit de benefic pentru istoria acelor timpuri de mari prefaceri cultural-instituționale, întrucât se realiza, astfel, un record necesar în privința tuturor acțiunilor întreprinse în Principate, un preambul, am putea spune, la apariția, din 1840, a "Daciei literare".

Ion Heliade-Rădulescu, în Muntenia, și Gheorghe Asachi (fondator al gazetei literar-politice "Albina Românească" - unde au colaborat, printre alții, Mihail Kogălniceanu, C. Aristia, D. Gusti ș.a. - și al primei clase de inginerie hotarnică în limba română pe lângă școala grecească din Iași), în Moldova, au fost, practic, exponenții "acestui proces de regenerare națională, socială și spirituală a poporului nostru" (Al. Hanță), înființarea din 1827 a Societății literare înglobând, în statutul său, o serie de idei cuprinse în volumul anterior menționat aici al lui Dinicu Golescu - "Însemnare a călătoriei mele", din 1824, 1825, 1826, simbolismul călătoriei având un rol determinant în literatura pașoptistă. Trebuie specificată, de asemenea, forța de coagulare publicistică a unor personalități literare ale timpului, precum Iancu Văcărescu, Grigore Alexandrescu, Dimitrie Bolintineanu, Vasile Cârlova, Cezar Boliac ș.a. în jurul "Curierului românesc", ziar în paginile căruia acești autori își tipăreau creațiile proprii, literatura națională având, astfel, un larg culoar de reprezentare, alături de știri, articole, dezbateri pe diverse probleme literare, teatrale, pedagogice etc. din publicațiile românești existente, la vremea respectivă, în Transilvania și Moldova. Să nu uităm faptul că Eliade s-a situat printre primii poeți români care au abordat "problematika istorică, națională, în creația literară, recurgând la datele creației populare, pe care le introduce în substanța propriei opere ("Zburătorul"), și lărgind dimensiunile tematice și expresive ale poemului epic, cu infiltrații istorice și atracții ale fantasticului" (Al. Hanță).

Ghidat după principiul iluminist cum că „un popor nu poate progresa decât prin cultură” (Constantin Măciucă), Ion Heliade-Rădulescu a plecat, întotdeauna, de la premiza că "Nația ce posedă mai multe și mai bune asemenea cărți, ce înalță sufletul, ce pot deslega problemele cele mai dificile ale umanității, ce preîntâmpină nevoile societății, ce pot elibera pe om de sclavia ignoranței, de sclavia sărăciei materiale și spirituale, cea nație este cea mai civilizată și posedă civilizația cea mai durabilă". Aceasta este cheia în care trebuie înțeleasă și descifrată întreaga trudă a savantului nostru atât pe plan cultural, jurnalistic, didactic, teatral, cât și, evident, arhivistic, dar și aceea a Tratatului de la Adrianopole, din 1829, ce presupunea progresul societății pe alte baze, din unghiuri de vedere complet diferite și novatoare. Exilatul postpașoptist de mai târziu pe drumurile suferinței, autor al lucrărilor "Souvenirs et impressions d'un proscrit" (1850) ori "Mémoires sur l'histoire de le régénération roumaine ou sur les événements de 1848 accomplis en Valachie" (Paris, 1851), și-a câștigat, astfel, dreptul la nemurire,

ba chiar nemurirea însăși, el fiind nu doar "un reflex al epocii, ale cărei tendințe le sintetizează cuprinzător", după cum menționa același C. Măciucă, ci și un spirit enciclopedic de rangul lui Dimitrie Cantemir ori Bogdan Petriceicu Hasdeu, personalități ivite pe pământul românesc nu altcândva, ci doar în momentele majore prin care trece o nație, momente privite din perspectiva unor ample metamorfozări de ordin social și cultural. Mihai Zamfir afirma că "Inițiativele lui Heliade marchează faza entuziastă și oarecum "naivă" a romantismului pașoptist", când, scrie același ilustru filolog, "distincția dintre opera originală și prelucrarea unui model străin era aproape ignorată".

De fapt, pașoptismul a însemnat perioada nașterii instituțiilor naționale, dar și aceea a apariției personalităților enciclopedice, deschizătoare de drumuri, în domeniile învățământului, presei, teatrului, a diverselor societăți cultural-literare, anul 1830 devenind cea dată fundamentală, acel marcaj temporal definitiv și definitiv, care "delimitează pașoptismul românesc de Iluminism" și, deopotrivă, anul în care Ion Heliade Rădulescu și-a publicat volumul "Meditații după Lamartine", traducere care "capătă aproape valoare de simbol" (M. Zamfir). Ion Pillat afirma că pașoptismul autohton "reprezintă Revoluția fecundată de ideile romantismului occidental și, în același timp, înviată de mitul propriului său sânge, poezia". Așadar, fie că vorbim despre un Dinicu Golescu, un George Barițiu, un Eliade Rădulescu ori un Gheorghe Asachi, toți aceștia constituie "exponenți ai Iluminismului românesc, aflat în interferență cu pașoptismul" (L. Marinescu), mișcarea românească de la 1848 nedefinindu-se ca un "moment estetic, ci unul literar, care se leagă de modernizarea societății și a instituțiilor" Principatelor, după aceeași Luiza Marinescu, re poziționarea sferelor politice și efectele directe ale Păcii de la Adrianopole pentru Moldova și Muntenia (înlăturarea domniilor fanariote, autonomie administrativă, libertatea comerțului) trasând coordonatele noului mers al istoriei secolului al XIX-lea. Vorbele lui Mihail Kogălniceanu sunt grăitoare în acest sens: "politica... a ajuns a fi astăzi sufletul lumi moderne; la dânsa țintesc și largile tendințe ale literaturii ce formulează și împrăștie ideile, și propășirea industriei, care asociază, organizează, produce și răspândește." Cu alte cuvinte, epoca Heliade-Asachi a constituit un pol fundamental în dezvoltarea complexă a întregului spațiu cultural românesc, fiind premergătoare unui alt culoar deosebit de semnificativ, sub toate raporturile, pentru veacul despre care vorbim, anume, perioada Kogălniceanu-Barițiu-Aleksandri.

Continuare în numărul viitor

SINTEZE LITERARE - OMAGIU SCRIITORILOR ROMÂNI - ELENA BUICĂ

Cezarina ADAMESCU

Continuare din numărul trecut

Sufletul său românesc ancestral dovedește apartenența la o veche civilizație – cea geto-dacă, zamolxiană – aflată într-o continuă evoluție spirituală prin adoptarea normelor morale creștine”. În felul cum se manifestă, Elena Buică este și un turist îndrăgostit de cele mai spectaculoase locuri din lume, pe care le descrie cu toată puterea harului său narativ, este și scriitor, și un poet al condeiului, și un sfătuitor în ceea ce privește atitudinea omului față de lume, de natură, de societate. Dar și un iscusit pedagog și un profesor de elită care-și pune răbdarea, înțelegerea, generozitatea în slujba educației tinerilor. Este și o mama și o bunică, la fel de generoasă. Ea explică atât de bine un fenomen sau o situație, încât se face înțeleasă cititorii de orice vârstă. Pentru aceasta a fost necesară un studiu intens și o documentație amplă față de fiecare obiectiv atins. Autoarea este un model de scriitor și de om care merită imitat și urmat cu toată încrederea. În plus, este o persoană de mare probitate morală. Elena Buică e de părere că: „Scriitorii sunt flăcări vii care ard pentru semenii lor și cu flacăra de sine ei pot face lumină pământului”.

Elisabeta Iosif este o altă semnatară a comentariilor referitoare la scrierile Elenei Buică, în eseu numit: „Calea regală sau drumul direct, fără abatere, al Elenei Buică”, referitor la cartea „Pe cărările vieții”. Dovadă a păstrării tradițiilor și portului popular românesc este participarea autoarei la Sărbătoarea iei românești desfășurată în Canada, prilej cu care scriitoarea a consemnat în cartea sa: „Îți venea să le săruți cu inima și cu sufletul în dorul de acasă [...] e mândria, că faci parte dintr-un popor atât de înzestrat de Domnul. Peste toate și peste tot plutește parfumul copilăriei, când se ascultă de Crăciun, „cu urechea sufletului toaca din slava cerului înălțându-se spre crugul veșniciei și glasurile îngerești amintindu-ne de ziua Nașterii Mântuitorului”.

Scriitoarea româncă Gabriela Căluțiu Sonnenberg scrie și ea o recenzie intitulată „Elena Buică – toată un zâmbet”, prezentând-o astfel: „Elena Buică scrie sprintar,

tinerește, chiar dacă abordează lucrurile metodic, organizat, așa cum a învățat și continuă să învețe la școala pe care o adoră ca om și ca profesoară, școala vieții. Ronțăie ideile anevoie, le smulge reflecții neașteptate iar, în final, le dă o formă palpabilă, îmbrăcându-le în cuvinte din care-ți vine să muști, pofticios. Chiar dacă poate nu avem garanția că ele vor dăinui, supraviețuindu-ne – cum spune chiar autoarea – măcar putem spune că le-am acordat șansa de a prinde contur. Adevăr grăiește, căci, în fond, ce avantaj am avea noi, ca indivizi de pe urma eternizării? De-ar rămâne doar procedeul însuși de „materializare prin cuvinte”, cel care Elenei Buică este atât de propriu, încât i-a devenit a doua natură. Aproape ne simțim tentați să o patentăm pe numele Domniei Sale: stilul unic, inconfundabil, metoda Buni de combatere a uitării. Este zestrea pe care o răspândește generos, zi de zi, cea care îi dă satisfacții, continuând să atragă cititori din ce în ce mai numeroși”.

Din nou, scriitorul Nicolae Dina face referiri la scriitoarea Elena Buică, de data aceasta asupra a două volume de eseuri: „Îmi plec fruntea...” și „Consemnări pe curat”, publicate, în 2015, la Editura Anamarol, București. După prezentarea scriitorilor și poezilor clasici români, Elena Buică îi amintește și pe cei de care nu se mai vorbește astăzi prea mult.

„...În volumul Elenei Buică, precizează Nicolae Dina apar portretele unor scriitori aproape uitați, cum ar fi Otilia Cazimir, ale cărei poezii se remarcă prin „feminitate, delicatețe, suavitate... frumusețe și armonie”, producând emoții ca o „muzică liniștitoare a unui lied, coborâtoare de undeva din zări înalte și senine”. Panait Cerna impresionează prin cultivarea „marilor probleme ale existenței omului, ale atitudinii lui în viață”, iar Emil Gârleanu are un loc privilegiat în sufletul copiilor (și al vârstnicilor cu suflet de copil) prin „duioșia și blândețea, delicatețea sufletească și umanitatea” cu care și-a creat povestirile („adevărate metafore ale candorii și fragilității”), inspirate de „universul găzelor, plantelor și animalelor”.

Deși „sever sancționat de societate” pentru nefericita epigramă denigratoare la adresa lui Mihai Eminescu, Alexandru Macedonski rămâne o figură marcantă a literelor românești, întreaga sa creație aflându-se sub semnul romantismului, al parnasianismului și al simbolismului, fiind primul theoretician român al acestuia din urmă. Un poet „original și inconfundabil” este Ion Minulescu, iubit pentru versurile sale pline de „farmec contagios... bună dispoziție, optimism și visare”.

Prin destinul său tragic, prin valoarea operei sale lirice și epice, Vasile Voiculescu rămâne, pentru eseistă, „un uriaș pom cu ramuri” pline de „fructe coapte care te așteaptă... să te înfrunți din ele”, iar Marin Sorescu este un strălucit reprezentant al lirismului și al dramaturgiei românești postbelice, impunându-se printr-un „stil degajat, ușor-ironic, fantezist, care atenuază reflecția gravă” asupra existenței umane, dar rămâne „profund în simțul său critic”, versurile sale fiind caracterizate de

„naturalet, spontaneitate și inteligență”. Marin Preda a marcat „unul dintre momentele de vârf ale literaturii noastre” (și) prin faptul că opera sa prezintă „o nouă viziune asupra lumii rurale”, prin eroul său, Ilie Moromete, caracterizat prin „inteligența ascuțită, ironia, spiritul jucăuș cu care privește oamenii”, dar al cărui destin se schimbă brutal sub loviturile timpului și ale unei istorii necruțătoare”.

David Kimel scrie referitor la cartea „Între două lumi”: „Vremurile noastre au prea puține ancore-reper de autentică substanță și au multă impostură pe multe planuri. Am uitat că valoarea cea mai adevărată este cea a gândurilor și a trăirilor noastre. Trăim pe pilot automat... puțini dintre noi reușim să transcendem realitatea imediată și să ne punem întrebări despre rostul vieții, despre bine și rău, despre valorile cu dimensiune de simbol, despre cum ar trebui să trăiască ființa umană pentru a-și merita titlul de OM”.

Daniela Cupșe Apostoaei – este un „Martor invizibil al celor citite”, manifestându-și admirația față de scriitorii români, indiferent unde s-ar afla ei: „Anotimpurile, în descrierile scriitoarei Elena Buică se înfășoară în metafore și personificări ce te fac martor scurgerii timpului prin întâmplările care se derulează. Frumusețea naturii se împletește cu un eveniment al cărui deznodământ cu siguranță va pironi în minte o învățătură a vieții”.

Nicoleta Milea face și ea referire la anumite „Metafore existențiale” prezente în opera autoarei. „Elena Buică eternizează locurile natale așa cum au făcut-o marii scriitori, încorporând naționalul în universal, particularul în general, girând creația cu valori estetice, etice și morale. E limpede că ultima tipăritură, „Zămbind vieții”, poate fi citită, cu sporită îndreptățire, ca o imagine a scriitorului de un autentic românism, mai ales dacă îl integrăm în ansamblul valorilor general-umane. Este, de fapt, triumful unui proiect de afirmare a literaturii din care țâșnesc idealurile patriotice și de limba națională, maternă, într-o lume a globalizării, în care conceptele de patrie și de patriotism sunt trăite de autoare în egală măsură, declarativ și afectiv”.

Ana Dobre face referire la „Scrierile Elenei Buică – Reflecții în oglinda de nestemate a memoriei afective”. Reținem: „Dragostea pentru frumos, pentru cuvântul scris nu cunoaște vârstă, de aceea eul narativ stă mereu sub semnul însuflețirii juvenile, cea care zămislește, cea care nu poate fi stăvilită în curgerea sa, pentru că „nu e chiar rău dacă îmbătrânești, dar să nu uiți să fii tânăr!...”; „Dacă anii zbârcesc pielea, lipsa de entuziasm zbârceste sufletul.” Întrucât în această carte descoperim zeci și zeci de nestemate, ar trebui să le cităm pe toate, dar acest exercițiu de admirație s-ar îngreuna pe parcurs.

Despre „Întoarcerea spre obârșii” scrie și Al. Florin Țene: „o frescă a societății românești, un adevărat roman autentic, puternic, viguros, mustind de viață și făcând cu ochiul cititorului, insinuând o complicitate fină, sub care se derulează convulsii puternice”.

George Zavera o vede pe Elena Buică drept „Ambasadoarea sufletului românesc”. Iar Domnița Neaga

realizează o „Cronică memorialistică îmbrăcată într-o filozofie originală de viață”.

Un foarte interesant eseu realizează pe aceeași temă și Emilia Stroe: „Între Delta Dunării și Halifax, o invizibilă punte și un nume: Elena Buică – Buni”. Aceeași autoare realizează și un alt eseu, intitulat: „Mitul călătoriei oglindit în volumul antologic „Puterea magică a gândului”, al scriitoarei româno-canadiene Elena Buică-Buni”. Și din nou, Nicolae Dina prezintă un eseu: „Gânduri purtate de dor din Țara frunzei de arțar”. Ștefan Dumitrescu o vede pe Elena Buică „O scriitoare sufletul mare cât zarea”.

Geo Călugăru este „În pas cu timpul” – prin „Puterea magică a gândului”. El vorbește despre Elena Buică, o scriitoare „trăind în Canada, dar aflată mereu în căutarea patriei spirituale pe care a descoperit-o în noblețea scrisului” sprijinindu-se pe temelia iubirii de țară, un fel de „statuie al cărei material, este mai tare decât bronzul”.

Și din nou Nicolae Dina, cu eseu „Pasiunea, talentul și dăruirea în slujba cuvântului”, făcând referiri la extrem de interesantul volum „Elena Buică, o ambasadoare a sufletului românesc”, ediție critică și fragmente din operele sale, rod al unui exercițiu exegetic de mare importanță aparținând unei alte Doamne a scrisului românesc, CEZARINA ADAMESCU”. „Subintitulată „ediție critică”, monografia este structurată în 15 capitole cu titluri semnificative, în care autoarea își expune opiniile despre scrierile Elenei Buică, susținute prin citate semnificative, într-o complementaritate benefică. Fiecare capitol este urmat de fragmente din opera respectivă, cu ajutorul cărora lectorul își poate face o opinie proprie despre tematica volumului, stilul și limba folosite, chiar dacă nu are posibilitatea să citească întregul volum”, mai specifică Nicolae Dina.

Scriitoarea Ioana Stuparu dă o mărturie plină de dragoste pentru Elena Buică, în eseu intitulat: „Scriitoarea Elena Buică și cărțile ei”.

Scriitorul și editorul Gheorghe A. Stroia scrie despre „Sensul giratoriu al vieții”: „Ajunsă destul de târziu, pe îndepărtate orizonturi canadiene, scriitoarea Elena Buică, din Țigăneștii Teleormanului, strânge, în această carte, o serie din scrierile proprii și aprecieri la adresa scriitorilor români din țară sau din diaspora, în modalitatea sa unică de a vedea lucrurile: cu respect și îngăduință, cu o noblețe aparte. Buni alege, pentru opiniile sale, modalitatea directă de exprimare, de la inimă la inimă, reușind, de fiecare dată, să punteze, fără drept de echivoc, calitățile, atuurile scrierii, să identifice punctele forte (dar să și atenționeze asupra aspectelor mai puțin reușite ale acesteia). Se conformează, astfel, inconștient de firesc, celei mai frumoase definiții a actului critic, dată de Tudor Arghezi: „De obicei, critica literatului incapabil consistă în afirmarea însușirilor ce lipsesc dintr-o lucrare literară din pricină că aprofundarea calităților evidente îi este dificilă”.

Continuare în numărul viitor

POEME

Ion Iancu VALE

Inegalabilul ospăț

către voi, prieteni, salut
fiți bineveniți
intrați, simțiți-vă în casa mea
ca la voi în inimă
vreau ca în astă seară să ne distrăm
regal
alămurile sună, masa e servită
vom mânca, vom bea și vom dansa
ne vom ospăta cu coji de pâine
rămase de la prânzuri trecute
vom scurge apoi ulcioarele
ce sună demult a scorbură
în continuare vom râde
ca și cum ne-am vedea unii pe alții
mânjiți cu funingine în somn
căci dacă nu e pâine măcar circ să fie
vom cânta imne și ode
vom adula în cor și tot noi vom aplauda
vom face dragoste de-om mai putea
intrați, prieteni, fiți bineveniți
nu mă priviți ca pe omul negru
nu eu sunt vinovat de nefirescul acestui
festin
eu nefiind decât un biet poet
și poate nici atât

Ca un condamnat, cel trist

trag în el zăvoarele ușilor
cu niște arme automate trag
nu-l pândește nimeni prin vizoare
dar se știe precis când apare el
asta din cauza mirosului ce-l precede
este un miros rece, acru, nouros
un miros de mlaștină zăcută
de carne în putrefacție
de vespasiană cu apă netrasă
un miros de tot felul
ce se insinuează în tot locul
ce trece prin ușile și ferestrele închise
ce străpunge plumbul buncărelor
ce ajunge pe fundul oceanelor

în magma terestră
și dincolo de straturile atmosferice
de aceea este întâmpinat
cu rafale lungi și dese
din dosul ușilor zăvorâte
și cu lătratul strigăt de luptă
trageți, terminați-l
vine cel ce nu poate râde
vine cel ce miroase a tristețe

Angoașă

de o bucată de timp
nu mai are loc în propria-i casă
îl sufocă senzația lipsei de spațiu
simte mai întâi cum îl busculează
cuvintele
îl împing spre pereți
îl ridică spre plafon, îl lipesc pe podea
apoi îl deranjează obiectele din jur
pat, stilou, glastră, cărți
care minut de minut, ceas de ceas
uneltesc și complotază împotriva lui
uneori îl asaltează în crucea nopții
gnomi ciudați și grotești
ce sălășluiesc în niște catacombe
sub arcaua casei
de o altă bucată de timp
a început să-l obsedeze și exteriorul
iată, a dispărut nucul din curte
poteca spre poartă plutește în aer
nu mai este nici lenjeria de damă
de pe culmea de rufe
s-a solidificat fumul din horn
și a căzut fărâmiând acoperișul

Captivul

e umbletul zvâcnet
și camera cub de gheață fără ferestre
doar o ușă grea și zăvorâtă se vede
pe care scrie ca o arsură
„ieșirea imposibilă”
iedera lungă a mucegaiului
linge pereții înalți și umezi
pe alocuri pânza fină a păianjenilor

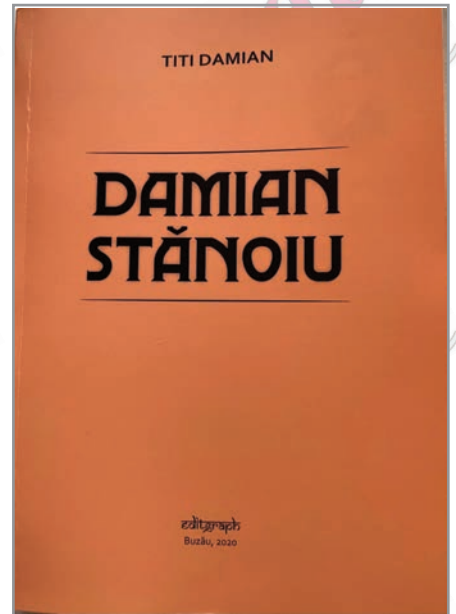
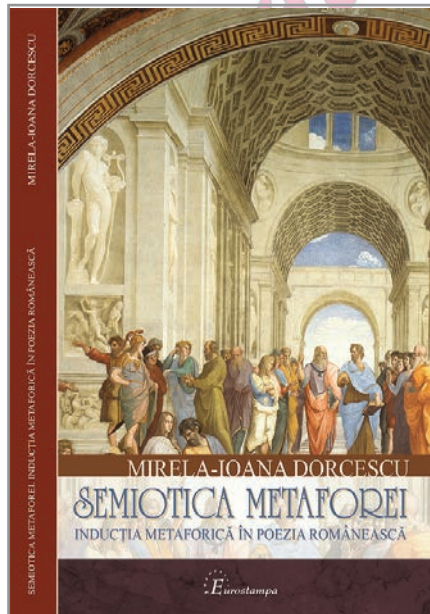
se agață precum teama de gând
pe tencuiala instabilă
în mijloc un tron împărătesc, aurit,
așteaptă
cu coroana și scepstrul
așezate pe o pernă de atlas verde
dar el nu le dă nici o atenție
se întrebă unde este răsăritul
și de ce nu-l vizitează nimeni
și tot așteaptă, așteaptă fără să știe
că pe cealaltă parte a ușii stă scris
„intrarea interzisă”

Când din alean se întrupează cântul

în zborul tău subțire
apropie-mi-te Cântec Albastru
și acoperă-mi ochiul fereastră de inimă
cu pleoapa ta mereu zbătând
să nu-mi mai amintesc femeia
care își termină drumul
departe de ușa mea mereu
să-mi uit nerostul
haină zdrențuită
în iarna mea cea de toate zilele
să nu-mi uit dușmanii ce nu-i vreau
răpuși
fără să le rumeg remușcarea
să nu mă uite prietenii
pe care i-am înnodat în suflet
precum săracul banii în batistă
și mai ales să nu mă înjure urmașii
ca pe un oricare ucigaș de timp

Regret

o ce bine era cât de bine era
când mirarea
atât de frumos mă durea
ce bine era atunci
când în afară de iubire
nu știam alte munci

Cărți din biblioteca revistei Climate literare

Cogito

„Noul este vechiul dat de-a binelea uitării”